

in-fàn-ci-a

educar de 0 a 6 anys

REVISTA DE L'ASSOCIACIÓ DE MESTRES ROSA SENSAT

Nº 51

NOVEMBRE

DESEMBRE

1989

E D U C A C I Ó I N F A N T I L

Col·lecció "La Clau" de Rosa Sensat

*Treball globalitzat
a partir de centres
d'interès*

El 3

Quadern de treball
Carpeta de material
Bossa de gomets
Guia del mestre

El 4

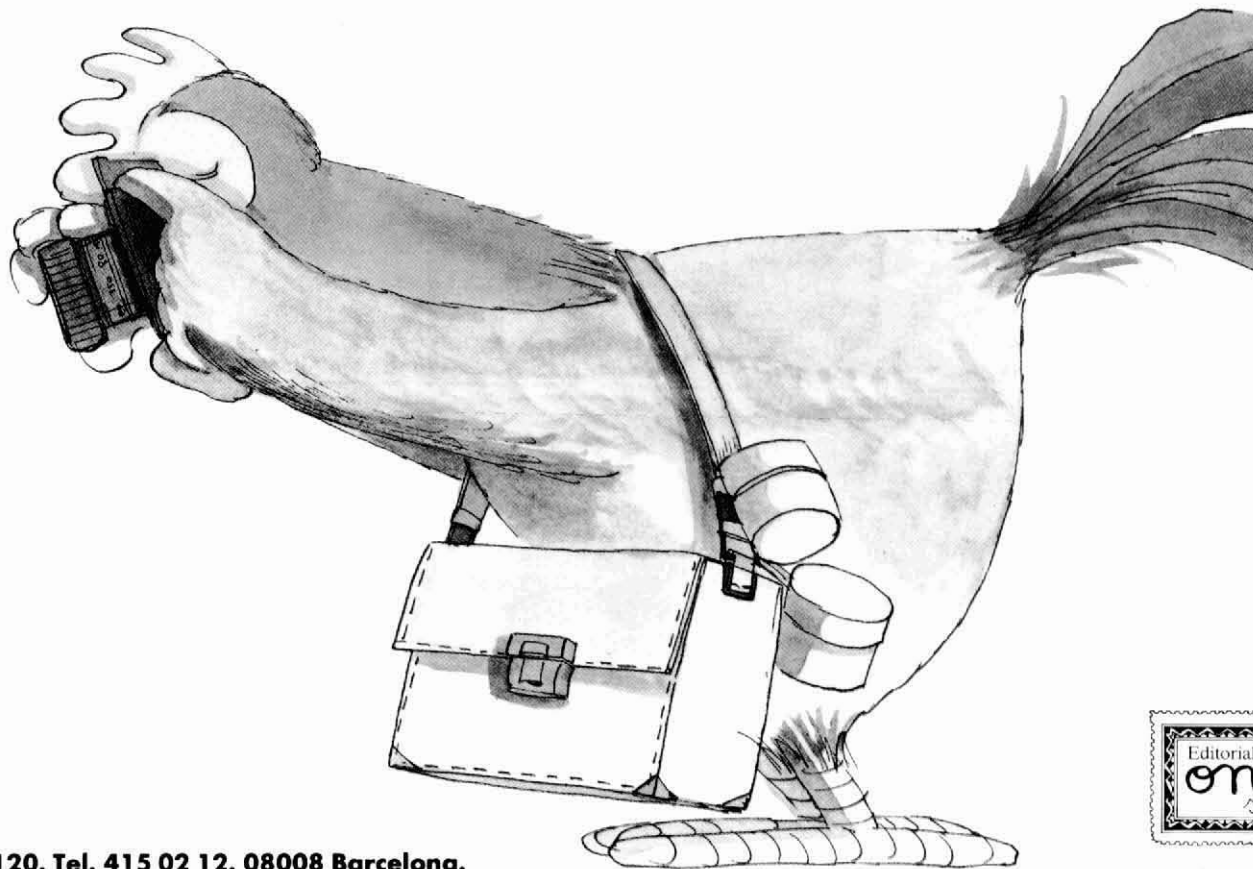
Dos quaderns de treball
Llibre d'imatges
Carpeta de material
Guia del mestre

El 5

Dos quaderns de treball
Llibre d'imatges
Carpeta de material
Cinc murals
Guia del mestre

P · A · R · L · A / Q · U · E
P · A · R · L · A · R · À · S

Material per a
aules d'immersió

Editorial Onda. Passeig de Gràcia, 120. Tel. 415 02 12. 08008 Barcelona.

EDITORIAL 51

Ja en tenim cinquanta. Cinquanta editorials i cinquanta números d'In-fàn-ci-a.

Cinquanta vegades, i algunes més, de reunir-se al voltant d'una taula per portar-hi el que has pensat i discutir-ho en consell de redacció, i veure com s'omplen i equilibren els temes i seccions, i telefonar, i convèncer, i obrir els sobres i llegir, i pensar que potser... i tornar-hi, i que arribi a temps. I demanar i buscar fotos, i compaginar, i corregir, i retornar.

I, al final, tenir-la a les mans i obrir-la en aquest gest ample que ens fa fer In-fàn-ci-a. I sentir el missatge de cada número: reaccions dels nens, propostes dels mestres, experiències d'escoles, estudis i consells de tants professionals, i un brot de poesia i una espurna d'humor, i una onada d'amistat en el treball.

I si només fos això!

Però In-fàn-ci-a, com els nens petits, ha anat fent molt més del que els grans es pensaven. Les pàgines obertes a cada número, cada any els cursos i l'aniversari a l'Escola d'Estiu, i els viatges, més a prop o més lluny, però sempre tan fructífers. I els congressos i les Lleis. I com s'ha sobreexigit en els Temes d'In-fàn-ci-a. I com se sobreexirà en la seva germana *Infancia*.

Però no és estrany, ni se n'ha amagat mai. In-fàn-ci-a, va néixer per educar 0-6. Ja ha fet cinquanta passes, i si en calen encara per aconseguir l'objectiu!

I ara, aquest número 51, és a la vostra taula d'escola, d'amic, moltes taules noves d'In-fàn-ci-a, i l'editorial 51 us demana que, recordant el camí fet, ens digueu el què penseu de com cal continuar i créixer, de com In-fàn-ci-a esdevé cinquanta vegades més, instrument ferm, potent i afinat per educar 0-6.

in-fàn-ci-a-51

Plana Oberta	2
Educar de 0 a 6 anys: LA MILLOR MANERA D'EDUCAR/Rudolph Schaffer	4
Escola 0-3: La cançó en el grup de lactants/Teresa Majem i Jordi	9
Escola 3-6: AMB LES PERSIANES OBERTES/Carme Díez	16
Bones pensades: JOCS DE DITS (II)	20
Infant i Societat: LA CONVENCIÓ SOBRE ELS DRETS DE L'INFANT/Coordinadora Catalana al Servei de l'Infant	21
Infant i Societat: TEMPS ERA TEMPS. L'ESCOLA DE JARDINERES EDUCADORES DEL CICF/Josep González-Agàpito	25
Infant i Salut: INFANTS HOSPITALITZATS/Joy Goldberger	29
Racó del Conte: «AVIAT ARRIBARÉ...»/Rosa M. Serrano	36
Informacions	38
Índex General 1989	41
Cop d'ull a revistes	47
Biblioteca	48

Edició i Administració: A.A.P.S.A.
«Associació de Mestres Rosa Sensat
Còrsega, 271 - 08008 Barcelona. Telèfon 257 07 01

Amb la col·laboració de
l'Ajuntament de Barcelona

Direcció: Irene Balaguer i Roser Ros. Cap de Redacció: Pepa Òdena. Secretària: Mercè Marlès. Consell de Redacció: Concepció Acedo, Josep Bras, Mercè Comas, Esteve I. Gay, Xavier Gimeno, Roser Gómez, Carme González, Pilar Gorgorio, Núria Jiménez, Teresa Majem, Immaculada Muyor, Joan Ripoll, Tina Roig, Rosa M. Securun, Nati Tor.

Projecte gràfic i disseny de les cobertes: Enric Satué. Composició: Grafitex. Fotolits: Savac.
Impremta: Litoclub. Dipòsit legal: B-21091-83. ISSN 0212-4599.

Distribució: L'Arc de Berà. Subscripcions: «Associació de Mestres Rosa Sensat»/Còrsega, 271 - 08008-Barcelona.

Preu de subscripció: 2.950 ptes. l'any P.V.P.: 560 ptes. I.V.A. inclòs.

in-1

plana oberta

2-fàn

La rateta que escombrava l'escaleta

Vivències noves tot aprenent català

A l'escola bressol Tabalet celebrem molt les festes populars, sobretot amb els nens de 2 a 4 anys. Els fem viure i participar activament de la festa, procurant apropar-los tots els elements populars. Aquests elements els triem curiosament partint dels objectius que anem marcant a poc a poc en el transcurs de l'any i partint de l'observació directa amb tot el que això comporta: la seva relació, sociabilitat, hàbits, aprenentatges, etc.

Un element molt important que utilitzem al llarg del curs són els personatges. Donem vida a molts personatges, alguns ens vénen a visitar, com la Maria Castanyera, el Carnestoltes Pompili i la vella Xeruga, el Fo-

llet Joan... com a personatges reals i populars; altres arriben en forma fantàsica com el cavaller Jordi i el drac (amb els quals utilitzem *cliks*) o el Dimoni del conte de Nadal en forma de titella...

Tots aquests personatges ens ensenyen paraules noves en català i ens ajuden a pronunciar-les i a expressar-nos amb la seva mateixa llengua. També ens ensenyen cançons, dites, etc... Així anem aprenent a memoritzar, a vocalitzar les paraules i a entendre el seu significat.

Amb la Maria Castanyera vam aprendre una dansa molt bonica; les nocions del gros-petit quan va arribar el Gegant del castanyer; el cargol ens ensenya com va de poc a poc i el cavall del cavaller Jordi com corre de pressa...

Així d'una manera molt global observem com els nens cada vegada més s'expressen en català, participen en petites converses, fins i tot s'atreveixen a cantar cançons d'un

en un o a dir una dita. Els oferim nous recursos en el joc, ja que juguem, entre altres joguines, amb els *cliks* representant contes que s'han explicat a classe, o bé es disfressen de castanyera i venen castanyes als altres nens repetint les mateixes paraules que la Maria Castanyera. Respectem les joguines que hi ha al seu abast perquè totes s'han anat posant segons l'interès dels nens i les seves necessitats. Els contes són respectats perquè hi troben personatges coneguts.

Quan arriba el tercer trimestre, també arriba el bon temps i ens permet d'anar d'excursió a un zoològic a prop de l'escola, per conèixer alguns animals domèstics. Ho treballarem com qualsevol altre centre d'interès que hem fet durant el curs...

...A l'escola s'apropava la festa de fi de curs i anàvem a la recerca d'alguna activitat que atragués tant els pares com els nens, de manera que la participació d'ambdues parts fos al màxim de reeixida.

Tot va començar llegint un escrit de la revista **Infància** on explicava que un grup de gent va fer, d'un conte, una obra de teatre.

La idea de representar un conte ens va semblar a totes les components de l'equip prou atractiva com per tirar-la endavant, així que aviat vam posar fil a l'agulla amb força il·lusió.

Primerament calia triar un conte per començar a treballar. La proposta més engrescada va ser «*La rateta que escombrava l'escaleta*» i els motius eren principalment que s'hi podien afegir o treure tants personatges com volguéssim, la qual cosa ens permetia participar totes en aquesta nova experiència i, d'altra banda, és un conte popular conegut per la majoria de gent, que sovint s'explica tant a casa com a l'escola, i, concretament, en aquella època l'estàvem explicant com a centre d'interès.

Per treballar, l'equip es va repartir la feina en grups: guió, escenografia, vestuari i música.

plana oberta

Guió. Cal tenir clar a qui va dirigit aquest conte ja que s'utilitzarà un tipus de llenguatge que sigui entenedor per a tots els assistents. Per a la confecció del guió s'utilitzen tres tipus de contes i, de la seva refosa, en surt l'original. El seu tret principal és que hi afegim una àvia que apareixerà a l'inici de la representació i ens farà la narració del conte al llarg de l'obra.

Aquest personatge ens recorda les nostres àvies, quan al costat de l'estufa ens asseuen a la seva falda, i s'inicia la narració del conte envoltada d'una gran càrrega d'afectivitat.

Per altra banda, el diàleg que utilitzen els diferents personatges que hi intervenen segueix algunes pautes de rima.

Vestuari. Com ho farem per assemblar-nos al màxim als animals que apareixen en el conte? Ens maquillem la cara o utilitzem màscares? Optem per les màscares perquè ens sembla que els nens ens identificaran molt més amb l'animal que desitgem representar.

Es posa en marxa un equip de gent que fa el disseny de cada animal, tant pel que fa referència a la màscara com al vestuari. Aquest consta bàsicament d'una túnica del color de cada animal, unes bambes blanques, uns guants blancs i la resta de complements depenent dels animals, per ex. en alguns s'accentua el cul o la panxa, altres porten un bastó o perruca, etc... Tots, però, utilitzem quelcom més per tal que el personatge sigui més simpàtic. Ens preocupa també la perruqueria i aprofitem una mare que s'hi dedica professionalment per tal que ens ho resolgui. Que si els cabells enfarinats i de punxa per a la rateta, el gat amb uns cabells ben llisos i engominats, etc...

Escenografia. Tenint en compte que la representació es farà dins d'una classe, per tal que el so no es distorsioni, no podem omplir gaire l'escenari, de manera que ens mourem entre dos decorats i algun element mòbil que serà una caixa de cartró, que, per un cantó, farà de taulell de la botiguera i, per l'altre, el balcó de la rateta.

Els dos decorats imitaran, l'un, la caseta de la rateta i, l'altre, la botiga on comprarà el llacet de color de rosa, ambdós fets de paper d'embalar i pintats amb tèmpera. Els farem aguantar al sostre amb cinta adhesiva.

Música. Va resultar una tasca una mica laboriosa perquè calia triar diferents músiques que fossin adients als diferents contextos del conte. Una música per iniciar el conte, una per a la sortida dels animals, que si el casament, el convit, etc... Aquesta música calia que estigués coordinada amb les diferents escenes i en aquesta feina ens va ajudar un pare. Ell era qui s'encarregava de sincronitzar les diferents melodies segons calgués.

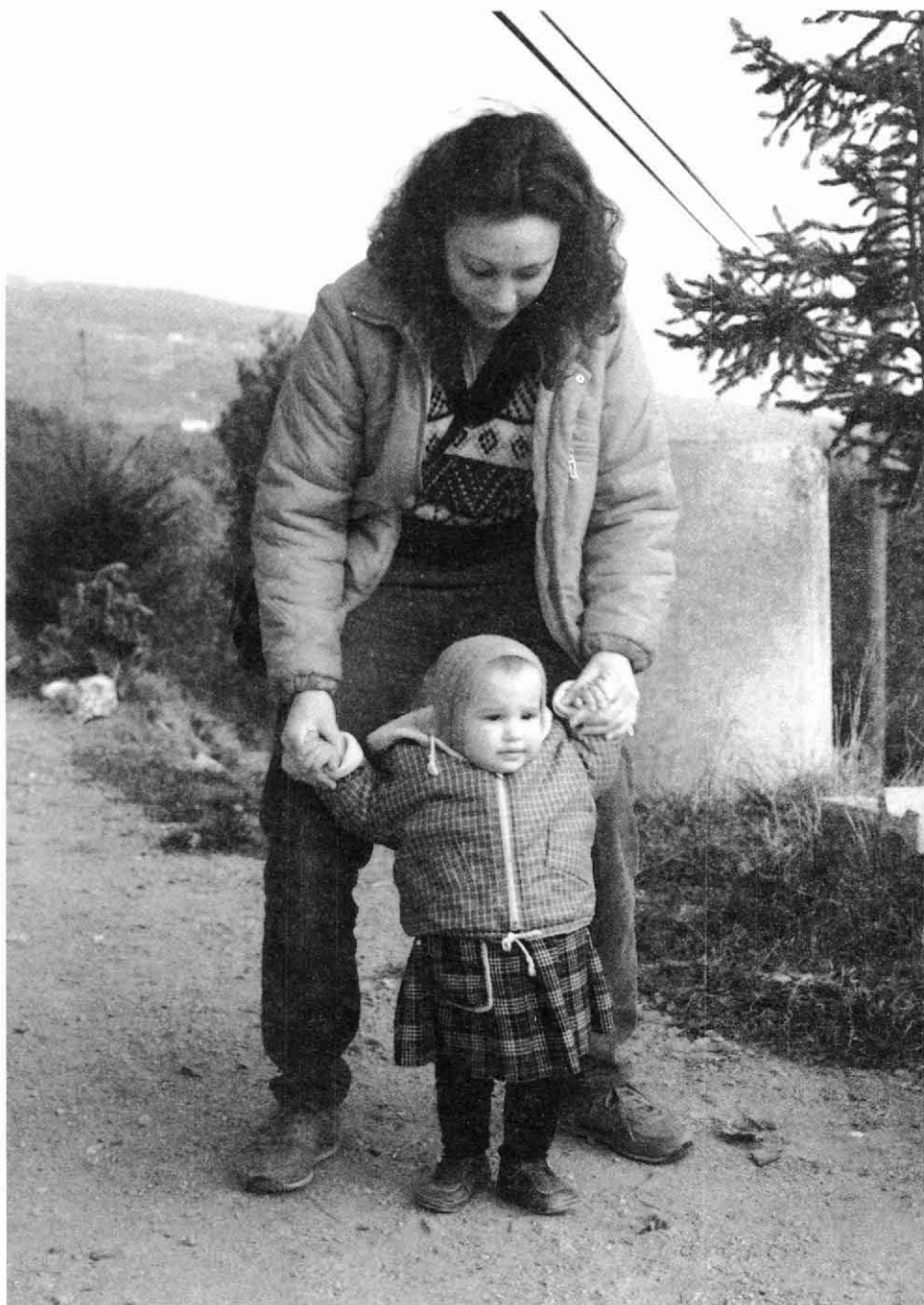
D'aquesta manera va arribar el dia de la posada en escena. Tothom va gaudir molt, per a nosaltres va ser una experiència nova i totalment positiva, els pares s'ho van passar d'allò més bé intentant identificar qui era cadascuna i els nostres petits alumnes van seguir el compte amb molt d'entusiasme ja que ells ja coneixien els animals domèstics

que hi sortien, de la mateixa manera que ja havien escoltat el conte a la classe.

Mentre es feia la representació del conte vàrem procurar que algú fes fotografies (diapositives per ser més exactes) de cada una de les escenes del conte, amb les quals hem obtingut el conte diaposivat de «La rateta» fet per nosaltres mateixes. La veu i la música també la vàrem enregistrar en un cassete a part. Actualment, quan expliquem el conte de «La rateta» a l'escola, podem gaudir d'un material àudio-visual molt valuós i d'on podem treure molts recursos siguin de joc, de llenguatge... tot per poder treballar amb els nens de l'escola.

**Coral Gómez
Mercè Busquets
de l'E.B. Tabalet de Mataró**

educar de 0 a 6

LA MILLOR MANERA D'EDUCAR

RUDOLPH SCHAFFER

M'agradaria comensançar dient una cosa en la qual estic segur que tots estarem d'acord, i això és, que tots estem interessats a trobar la millor manera d'educar les criatures, de forma que les puguem ajudar a adaptar-se i enfrontar-se amb el món, sense córrer el risc que els costi la salut mental, i així puguin esdevenir adults, i que, arribat el moment, puguin també pujar criatures psicològicament sanes.

La qüestió és la següent: Com podem fer-ho? És evident que això desperta l'interès de molts. La prova és la gran quantitat de llibres que s'han escrit per a pares sobre l'educació dels nens i a més hi ha tots els programes de TV i els articles apareguts en revistes populars que tracten el mateix tema.

Però el que és més important és que ara tenim accés als resultats de molts estudis d'investigació fets sobre el desenvolupament del nen, on s'ha intentat establir sistemàticament les causes i condicions que són responsables del fet que algunes criatures puguin enfrontar-se amb la vida i altres no ho puguin fer. Aquesta investigació ens ha donat molts coneixements, i encara que la nostra ignorància és encara molt gran, podem donar informació molt útil a pares i a professionals que treballen sobre el tema.

El que m'agradaria fer ara és parlar d'algunes conclusions a les quals s'ha

arribat en aquestes investigacions, i voldria fer-ho enumerant alguns temes generals i parlant de cadascun d'ells en particular.

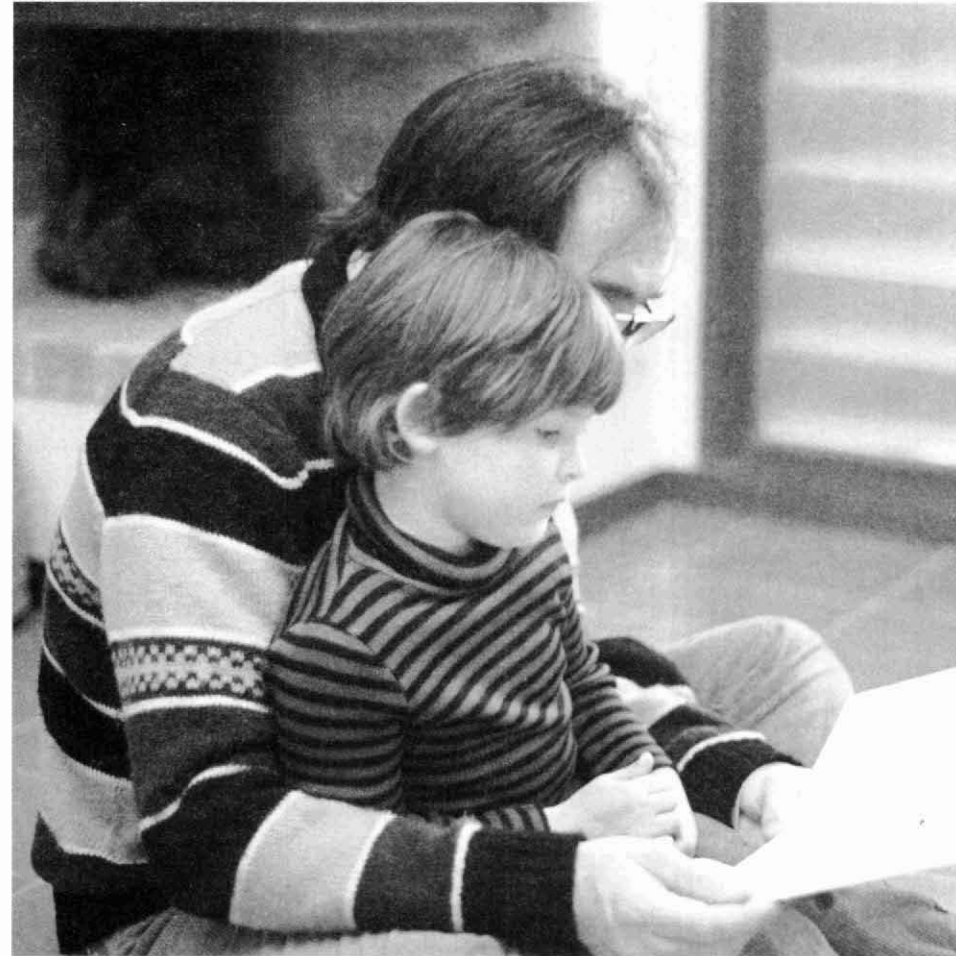
Les relacions interpersonals

Quan ens preguntem quins són els factors responsables de l'adaptació psicològica del nen, gairabé sempre ens trobem que els més importants tenen a veure amb la qualitat de l'experiència que el nen tingui en les relacions interpersonals.

La importància de les relacions amb altra gent (especialment dintre de la família) és un tema constant en qualsevol estudi sobre el desenvolupament de l'infant. Per poder explicar el curs d'aquest desenvolupament s'han examinat tot tipus de possibles influències: classe social, estructura familiar, ordre de naixement, tensions, com s'ha fet l'allunyament de casa, experiències escolars, televisió, hàbits en l'atenció física (per exemple, si va mamar o va prendre biberó, ensinistrament precoç del control d'esfínters), etc. Malgrat tot, ens trobem que cada cop més hem de recórrer a l'experiència que té el nen en el curs de les seves interaccions amb altra gent, com un aspecte essencial que cal tenir en compte.

Considerem, per exemple, la classe social. Una gran part de la investigació ens mostra que la classe social és un factor important, que es relaciona de diversa manera amb la forma com la criatura es desenvolupa. Però la classe social és una abstracció: el comportament del nen no es forma segons la classe social com a tal, sinó segons les actituds, esperances i experiències que van associades amb les diferències de classe. Una mare que educi el seu fill en unes condicions de pobresa, atur i malaltia li proporcionarà un entorn personal molt diferent que el de la mare que no hagi d'enfrontar-se amb totes les tensions que aquestes situacions comporten. És el comportament de la mare i el tipus de relació entre ella i el nen el que transmetrà qualsevol efecte que es derivi de les diferències en l'estatus socio-econòmic entre individus.

Considerem, ara, l'estructura familiar. Tant si una família té tots dos pares com si només en té un, o tant si és tradicional com si no ho és (per exemple si s'han canviat els papers), el tipus de família al qual el nen pertany té poca relació amb la seva adaptació. Les desviacions psicològiques no tenen perquè ser inevitables només perquè el nen forma part d'un entorn que no és el convencional de la família de pare i mare: nens en una família d'un pare, per exemple, funcionen molt millor que nens d'una família completa però conflictiva; i el canvi dels papers entre els pares, on el pare ha tingut cura de l'infant, no mostra que produeixi cap efecte distintiu en els nens, i encara menys que tingui conseqüències indesitjades inevitables. En cada cas preval la qualitat de les relacions a casa, i aquest

és el factor més important a tenir en compte, i les bones relacions interpersonals (o, si cal les males relacions interpersonals) no són monopoli de cap tipus d'estructura familiar. Tot el contrari, apareixen tant si la mare i el pare són els pares biològics com si no ho són, tant si la mare treballa com no, etc. I s'ha demostrat en la investigació que s'ha fet sobre aquest tema que es poden desenvolupar personalitats psicològicament sanes, en un context d'una gran varietat de grups socials, sempre i quan les relacions que estableixi i que formin part de la seva realitat i experiència quotidianes siguin satisfactòries.

La mateixa norma pot aplicar-se als altres possibles determinants del desenvolupament de la personalitat: Les seves influències es canalitzen normalment a través de les interaccions del nen amb altra gent. L'ordre en el naixement, per exemple, ha cridat molt l'atenció, i encara que hi hagi molta incertesa sobre les conseqüències psicològiques que pugui tenir, generalment s'està d'acord que es produeixen uns efectes principalment deguts a les diferències establertes en el tracte dels pares envers el primer nascut i l'últim. Fins i tot trobem que els efectes de la televisió, com a agent socialitzador del nen, depenen moltíssim de la relació pare-fill: hem descobert que tant l'estona que miren la televisió com la preferència en els programes, queden afectades per motius com poden ser la presència d'un conflicte pare-fill, falta de sensibilitat, falta d'estimació i càstig per part dels pares en les relacions pares-fills: com més pobra sigui la relació més temps passarà el nen davant la televisió i les preferències tendiran cada cop més als programes plens de violència i agressió. Respecte als efectes tensionals que pugui produir una separació de casa, podem dir que el mal que pugui fer depèn molt de si la relació amb els pares pot actuar com una influència modificadora: on hi hagi hagut una relació sana abans i posteriorment això farà d'esmoreïdor i evitarà la patologia que pot manifestar-se en nens provinents d'entorns familiars menys satisfactoris, després de passar per una experiència similar.

Afirmar que la qualitat de les relacions interpersonals és important pot ser fàcil; definir aquesta qualitat ja presenta més dificultats. S'estan fent molts esforços per determinar els ingredients necessaris; el que podem mantenir és que qualitat no implica quantitat, el fet de ser uns bons pares no es determina pel nombre d'hores que es dediquen al nen, sinó pel tipus de relacions que s'estableixen quan el pare i el fill estan junts.

L'educació de l'infant és un tasca conjunta que han de fer els nens amb els pares

L'èmfasi que posem en les relacions interpersonals no és tant en el que els pares (o altres adults que en tinguin cura) fan *als* nens, com en el

que fan *amb* els nens. El que succeeix entre l'adult i el nen no depèn només dels desigs i intencions de l'adult, s'ha de tenir també molt en compte la individualitat dels *nens*. Davant de circumstàncies idèntiques, els nens responen de diferent manera. Per poder entendre el comportament de l'infant ens hem de fixar tant en el seu «interior» com en el seu «exterior»; el que li passa a un infant ve determinat per les seves pròpies característiques i no solament pels esdeveniments externs com podria ser el tracte amb altra gent.

La creença que el desenvolupament del nen pot ser explicat exclusivament en termes d'educació per part dels pares és molt comuna. Tal com molts de vosaltres ja m'heu sentit dir, l'educació de l'infant, segons aquesta afirmació, es veu com una motllura de fang, es creu que el nen arriba al món com una massa de fang amorfa, i que a partir d'aquí, els pares i els adults comencen a donar-li la forma que ells consideren adequada. Quan arribi el moment la forma serà completada, i les característiques que tingui les hauran determinat els pares. En conseqüència qualsevol error en el desenvolupament de l'infant serà culpa dels adults, i per tant ens hem de dirigir als adults si volem trobar els factors que en són responsables.

De totes maneres, qualsevol pare amb més d'un fill pot testificar que la creença de la falta d'individualitat per part dels nens i que estan a mercè dels qui en tenen cura és una bestiesa: el que pot haver funcionat amb un nen no necessàriament funciona amb un altre, ja que des d'un bon començament els nens presenten certes característiques pròpies que tenen un paper crucial en la formació del seu desenvolupament —característiques a les quals els pares responen i que poden afectar el tracte amb un infant en particular. En aquest sentit, l'educació és una tasca conjunta entre l'adult i el nen: el pare no actua unilateralment sobre un subjecte passiu; s'ha de tenir en compte la individualitat de cada nen per poder determinar el tractament apropiat.

Un exemple extrem de la necessitat que hi ha de considerar tant les característiques del nen com les dels pares, el trobem en un estudi sobre l'abús dels infants. Hi ha indicis que un cert tipus d'infants, a causa que són més difícils d'educar per raons de desordres congènits, problemes de salut de molt petits, poc pes en néixer o problemes perinatals, tenen una predisposició a ser víctimes d'abusos. Pot ser que aquest nen sigui l'únic d'una família nombrosa que rebí un tractament abusiu: l'infant, d'alguna manera i inconscientment, contribueix al seu destí. Qualsevol intent que es faci per tal d'esbrinar les circumstàncies que envolten el cas no es pot limitar a examinar solament els pares, també s'ha d'incloure la individualitat del nen. A un nivell molt més general, els autors d'un llarg estudi molt conegut (fet a Nova York), on es feia un seguiment dels nens des de la infantesa

fins a l'adolescència, han subratllat com és d'equivocat el fet de creure que el problema de comportament del nen ha de ser degut inevitablement a les influències poc saludables dels pares —una creença que queda reflectida en l'eslògan «Conèixer la mare d'en Johnny, vol dir entendre el seu problema». Aquesta visió de la situació significa que es té una preocupació equivocada per la suposada influència patològica de la mare— un punt de vista que s'ha substituït per un estudi fet sobre els molts altres factors complexos que provoquen un desenvolupament alterat, dels quals la influència dels pares només n'és un d'ells.

La interacció pare-fill és un assumpte de dos; el que fa el pare ve afectat pel fill en la mateixa mesura que el contrari. És per això que s'ha introduït el concepte de «qualitat d'adaptació», ja que s'ha trobat que el desenvolupament dels problemes de comportament del nen no es pot pronosticar coneixent només els pares, o només el nen, sinó coneixent la capacitat d'adaptació o la manca d'aquesta capacitat per ambdues parts. Posem un exemple: alguns pares volen tantíssim tenir un noi, que si tenen una noia la rebutgen com a filla i la tracten com si fos un noi. Això és inadequat i porta molts problemes. O considerem el cas tan comú del nen amb problemes físics o mentals, i els pares, que no poden admetre la realitat, l'eduquen com si fos normal: aquí, un altre cop, ens trobem amb aquesta falta d'adaptació entre el que el nen és en realitat i la percepció del nen per part dels pares.

La individualitat dels infants ha de ser respectada per tots aquells que són responsables de tenir-ne cura, i l'han de tenir sempre en compte quan intentin entendre el curs del seu desenvolupament. La naturalesa d'aquesta individualitat pren formes subtils, naturalment, i depèn, fins a cert punt, del tipus de qualitats temperamentals amb què arribem al món. Fins el moment actual no entenem realment massa bé què és el que fa que un nen sigui diferent d'un altre fins i tot en les primeres setmanes de vida. Però sense aquestes coneixements hem d'acceptar un punt general: el desenvolupament dels infants no es pot explicar únicament en termes del seu entorn i del que li fa l'altra gent; sinó que hem de tenir en compte com els afecten aquestes experiències i com són assimilades pels diferents tipus d'individus. L'avaluació requereix coneixement de la naturalesa del nen i dels costums dels pares i d'altres trets ambientals.

R.S.

LA CANÇÓ EN EL GRUP DE LACTANTS

TERESA MAJEM I JORDI

Les actituds que hem tingut amb els nens al llarg del curs per anar introduïnt la cançó són les mateixes que vaig descriure en el treball de l'audició.¹

És una actitud constant en el nostre treball diari, és una manera d'anar-nos comunicant amb els nostres infants, a poc a poc, dia a dia, aprofitant tots els moments possibles per anar establint amb cada un d'ells una relació íntima, sensible, segura i afectiva.

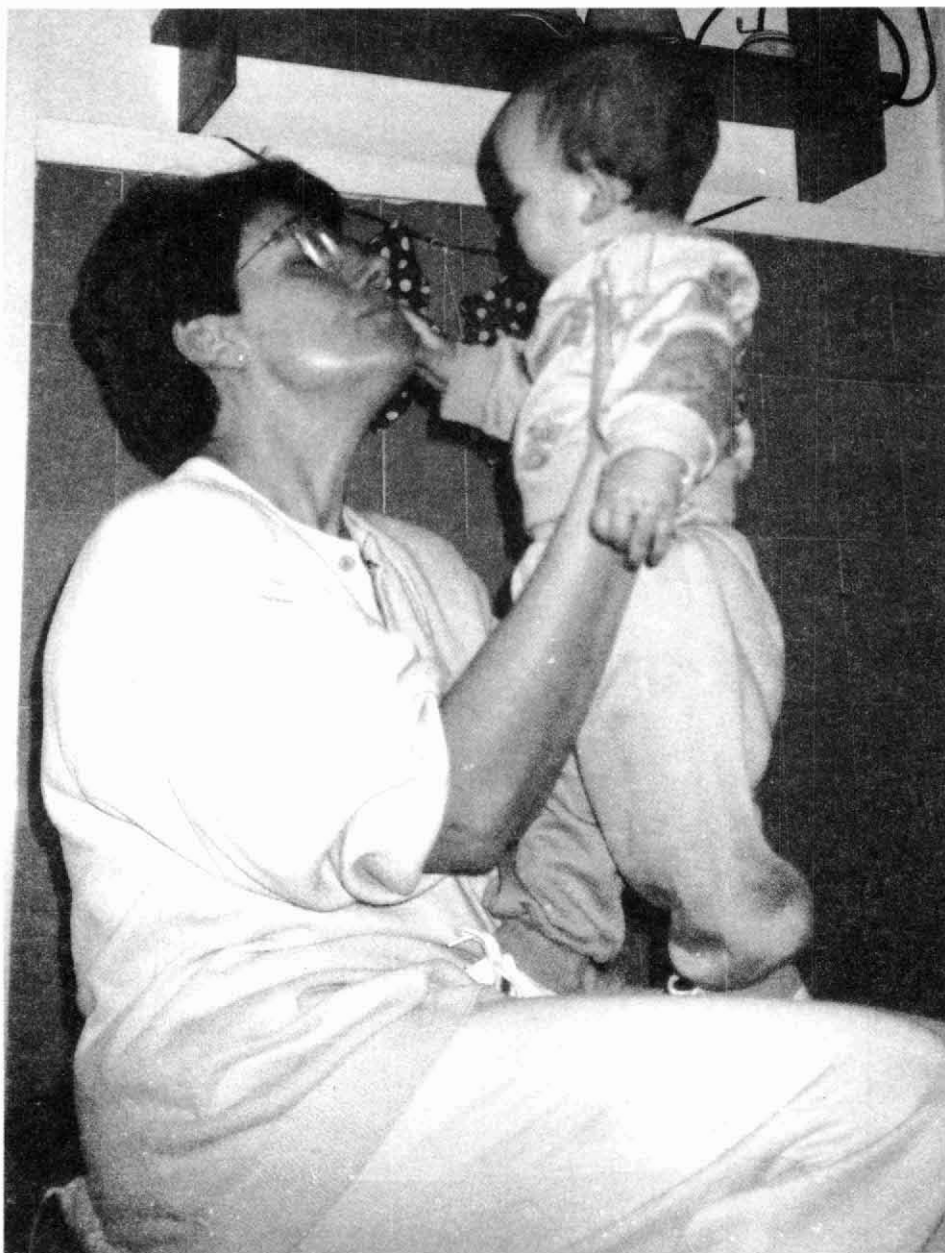
És necessari que primer establim aquest contacte i coneixement mutu, que coneguem les nostres reaccions, els nostres ritmes, la manera de comunicar-nos, de mirar, de demanar, d'escoltar, d'expressar, de posar atenció i d'observar.

Hem d'anar recollint tot el que el nen ens ofereix, mirar atentament els seus moviments i reaccions, les seves intencions, per anar interpretant així com va diferenciant tot el que li oferim.

Al nen petit li agrada explorar la seva producció de sons, i poder-los emetre li produeix un gran plaer, sobretot quan veu que nosaltres els entenem i recollim.

La cançó és un gran motiu per comunicar-nos amb l'infant, i quan cantem és important que els comuniquem el desig de prendre el que nosaltres els donem, que s'estableixi una mena de corrent favorable que l'impulsi a sentir el plaer de produir sons, moviments amb el cos, crits

i rialles, que vagi sentint a poc a poc la seva producció sonora, el desig de cantar, de participar, de comunicar-se.

En tot això té una gran importància com nosaltres modulem la veu i com ens dirigim a ells quan els parlem i cantem. Com diu E. Willems... «l'afinació melòdica té el seu origen en la sensibilitat afectiva... en el cor...»

La cançó

Al llarg del curs hem cantat les cançons adequades al procés evolutiu del nen, tenint en compte les seves capacitats físiques i psíquiques, hem tingut present la nostra actitud, l'expressió, el to de veu, la modulació i el timbre, qualitats importants per a la seva adquisició del llenguatge.

Les primeres experiències musicals depenen molt de l'ambient que rodeja el nen i de com l'introduïm al món sonor. Hem tingut cura d'anar posant al seu abast diferents objectes que en manipular-los produïssin diferents sons, així com ajudar-los a parar atenció als diferents sons que envolten la nostra vida quotidiana: El gos del veí, el timbre de la porta, el tic-tac del rellotge, el telèfon, la moto, l'autobús, etc.; alguns d'aquests sons l'han impulsat a fer algun gir melòdic.

Aprofitem totes les estones en què hi hagi ocasió d'establir relacions interpersonals, per cantar una cançoneta adequada: durant l'estona del canvi, és un moment molt bo per tocar el seu cos, i tot cantant anomenar les diferents parts, amb tendresa, a cau d'orella, cara a cara, intentant atreure la seva atenció, amb moviments de boca, llavis, llengua, emetent diferents sons.. i posar atenció a les seves respostes sonores.

En anar a dormir, sobretot els primers mesos, no els hem deixat en el seu llit sense tenir abans uns minuts de relació afectiva, acompanyada d'una cançó de bressol.

A l'hora de dinar igualment, hem triat una cançó adient, que els vagi introduint i familiaritzant en l'acció de menjar.

Durant les estones de joc, hem adequat la cançó al tipus d'activitat, així com les cantarelles i jocs de falda, en un nombre reduït, a fi de facilitar-los l'aprenentatge i el reconeixement.

El reconeixement de la cançó dona al nen una gran satisfacció, aprèn i reconeix aquella melodia, associant-la a situacions agradables i a comunicacions afectives amb l'educador, a gestos i moviments que l'acompanyen i que ell va recordant a poc a poc.

Tots aquets passos són importants i necessaris per ajudar el nen a sentir el desig i el plaer de cantar.

Cal tenir molt en compte també la importància que tenen els sons que cada nen sent dels seus companys, com els escolten, com els atrau l'atenció i el desig d'imitar-los. Aquesta espontaneïtat és d'una gran riquesa i un gran estímul per la varietat de timbres i alçades que cada un d'ells sent dels seus companys.

Si el procés de la cançó és: escoltar, reconèixer, imitar i reproduir, aquests quatre factors es poden començar a manifestar a poc a poc en el nen, a mesura que va prenent consciència d'ell mateix. La convivència amb els seus companys li és un gran estímul, ja que les seves relacions són molt properes i assequibles i, a més a més, atractives.

Anar repetint els sons que el nen fa desperta la seva afectivitat, ja que constitueix un tipus de comunicació diferent, que l'estimula a emetre'n de nous.

Didàctica de la cançó

En l'apartat anterior queda definida l'actitud i metodologia que hem anat seguint al llarg del curs per anar introduint la cançó en la vida dels nens.

A partir del mes d'abril, i com a proposta de treball, vam començar a introduir d'una manera sistematitzada:

Una cançó: MARIETA VOLA VOLA

Un joc de falda: BIM BOM

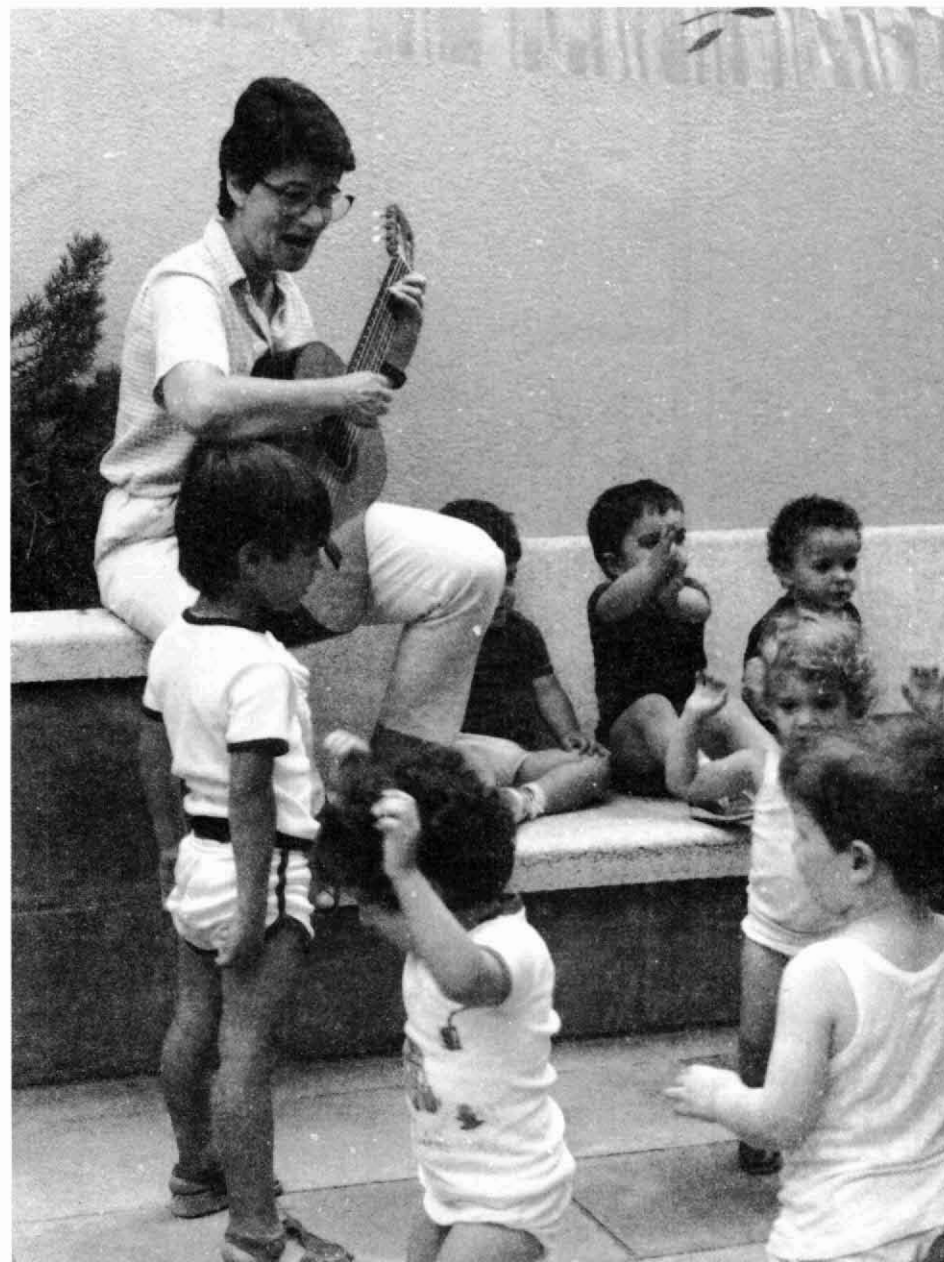
Una cantarella: NINOU NINOU

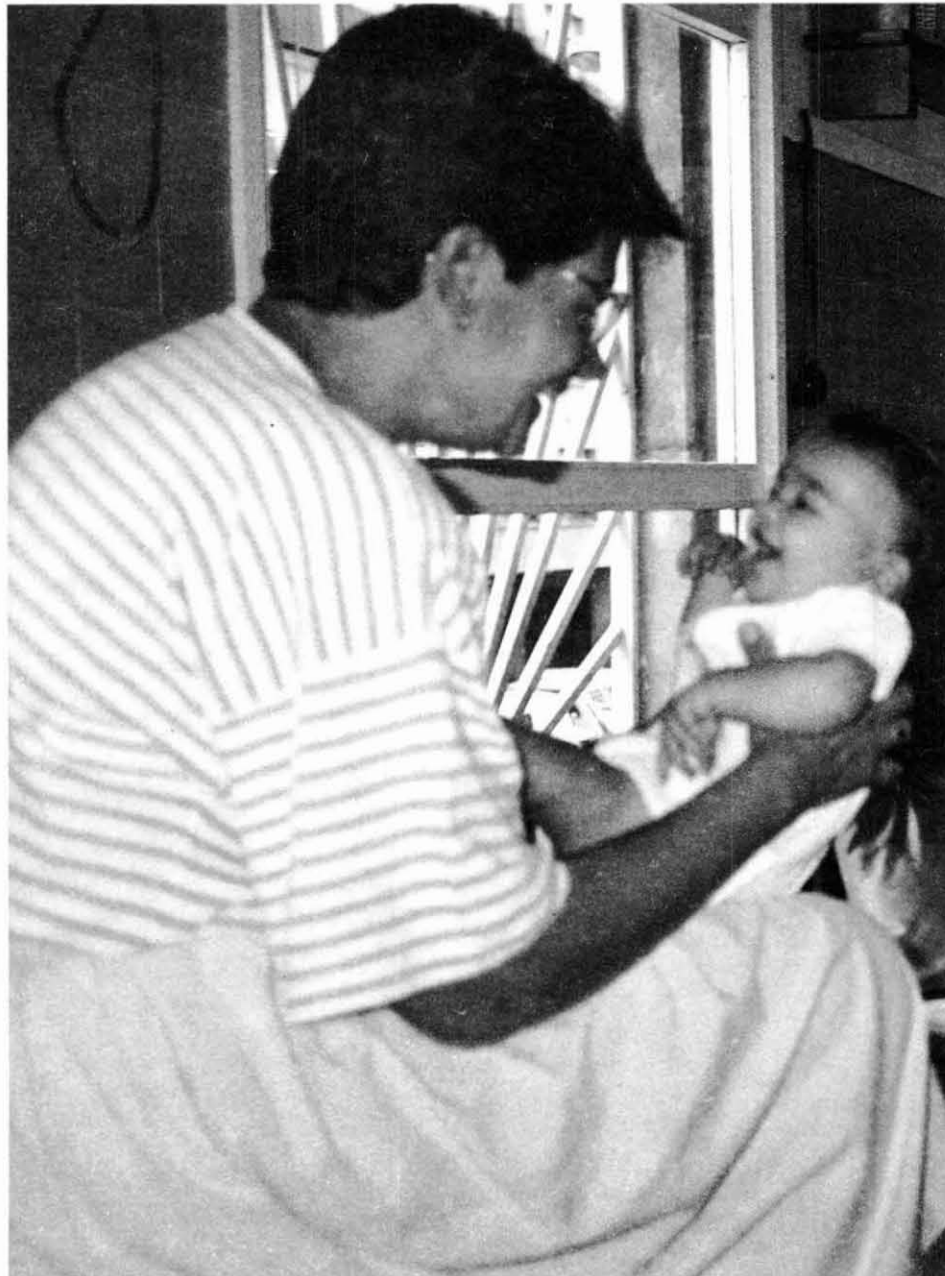
La proposta de treball ha estat: Cantar una cançó perquè els nens l'anesin aprenent, observant dia a dia les seves reaccions, i posant molta atenció a les seves respostes sonores, enregistrant-les, per poder captar millor en quin moment es començaven a donar els primers girs melòdics, amb quina freqüència i en quins nens.

Vam començar amb el joc de falda BIM BOM, perquè de les tres propostes era la que més coneixien.

L'hem cantat diàriament diverses vegades, individualment amb cada un dels nens, agafant-lo de diferents maneres: abraçat, per sota dels braços, de les mans, a terra asseguts un davant l'altre, drets agafant-lo de les mans fent balanceig...

El to de veu agut, suau, alegre i afectiu, demostrant plaer en cantar amb ells, vocalitzant les paraules i allargant els finals de frase.

En començar l'activitat sempre hem cantat primer tota la cançó sencera, i després per frases. Després de cada frase, hem fet una pausa llarga esperant les seves respostes... i així de mica en mica hem anat ensenyant tota la cançó.

Quan feia més d'un mes que treballàvem aquesta cançó, vam començar a introduir-ne una altra: MARIETA VOLA VOLA... amb les mateixes actituds que amb la primera, nen per nen, primer a la falda, després asseguts a terra; a poc a poc hem anat engrandint el grup a mesura que algun altre nen desitjava afegir-se a l'activitat. També hem enregistrat les seves respostes sonores.

La cantarella no l'hem treballada finalment, perquè vam considerar que en aquesta edat dues cançons per aprendre ja era més que suficient, i tal vegada amb una, ja que aprendre una cançó vol dir moltes coses en infants d'aquesta edat, i les seves respostes són molt diverses. Així ho descriu en l'apartat següent.

Actituds i respostes observades

En el joc de falda BIM BOM:

Ha estat un joc de falda molt positiu i adequat per establir relació amb cada un dels nens; era conegut per tots ells, perquè els el cantàvem des de començament de curs. Cantar-lo d'una manera sistematitzada, amb uns objectius concrets, ens ha servit per observar, sobretot, les seves actituds, reaccions, girs melòdics, etc.

Els nens del grup són: Laura, 13 m., Marta, 13 m., Manolo, 13 m., Carolina, 12 m., Beatriz, 11 m., Eusebio, 9 m. (edats al mes d'abril).

Hem observat: cares rialleres i expressives amb moviments immediats amb el cos, de balanceig endavant i endarrera, apropament a la nostra cara per tocar els llavis i la boca, moviments de balanceig amb el cap, només començar a sentir la cançó, els moviments de balanceig acostumen a ser molt regulars.

Encara que el joc hagi estat plantejat per fer-lo individualment amb cada nen, els altres en general han sentit un contagi emocional immediat; encara que estiguessin jugant o entretinguts amb algun objecte, només sentir la cançó, i sense deixar de jugar, s'han posat al mateix temps a balancejar el cos, a picar de mans, de peus, amb una pulsació molt regular i expressió alegre, algunes vegades buscant la meua mirada.

Alguns s'han posat a cridar i a emetre sons alegres, alguna verbalització intermitent com: TA TA TA TA IO IO IO... amb algun gir melòdic.

El Manolo, que ja camina segur, alguna vegada, quan ha sentit la cançó, s'ha posat a ballar donant voltes sobre ell mateix, i alguna vegada ha anat a buscar un barret de palla i se l'ha posat al cap.

L'Eusebio, que és el més petit, sempre ha demostrat molta atenció i molt interès per la cançó; es un nen més aviat seriós, però la seva expressió canvia totalment quan sent cantar. Les estones de joc individual les agraeix molt i, només iniciar la cançó, mou el cos endavant i endarrera amb força, fent alguna verbalització: MA MA MA...

També el joc ha estat iniciat alguna vegada per ells, demanant que els prenguéssim a la falda (Beatriz, Marta, Carolina) ens ho han demostrat un cop els hem tingut a la falda, fent el moviment de balanceig agafant-nos les mans.

Les seves respostes melòdiques a nivell verbal són molt incipients; en la Laura, Marta, Manolo i Beatriz són clares i queden reflectides en l'enregistrament. No són respostes immediates, cal esperar una estona i escoltar, és molt satisfactori quan comencen a fer algun gir melòdic, i normalment a la mateixa alçada amb què hem cantat nosaltres. Això fa veure clarament la importància que tenen les qualitats de la nostra veu, a l'hora de fer cantar els nens.

En aquesta edat hem observat sobretot que, encara que comencin a fer alguns girs melòdics molt clars, les seves respostes musicals són molt globals; cantar per a ells és, a més a més, moure tot el cos, picar de mans i peus, riure, xisclar, balancejar el cap i el tronc, i el contagi vocal va arribant al mateix temps; emetre la seva veu és satisfer una necessitat immediata, és expressar un plaer.

Reconèixer la cançó és una gran satisfacció per al nen petit, és un moment important de comunicació i afecte, és el plaer de la cosa coneguda que li dóna seguretat.

La cançó MARIETA VOLA VOLA... és la segona cançó que hem cantat com a proposta de treball. És una cançó que ha agradat molt als nens pel ritme, pels moviments i per la seva melodia que és reconeix fàcilment. L'hem cantada asseguts a terra en petit grup, 2 o 3 alhora i després per frases.

Les actituds observades han estat de rialles, moviments de balanceig amb el cos, picar de mans, tocar-se entre ells, acostar-se a la nostra falda, voler estar a prop nostre, observar la nostra boca, la nostra expressió en cantar, buscant la nostra mirada. Hem observat algun gir melòdic en la Beatriz i el Manolo.

NOVETATS INFANTILS

EN TEO DESCOBREIX MÓN

En TEO va a pescar és un nou títol de la col·lecció **En TEO descobreix món**.

- 32 pàgines a tot color.
- Guia didàctica incorporada.
- A partir de 2 anys.

Al cor del bosc

Col·lecció que planteja diferents històries dels habitants del bosc, que veuen alterada la seva existència per la intervenció de l'home.

- 24 pàgines a tot color.

Es presenta en una caixa que inclou un llibre, un quadern d'activitats de contingut didàctic i un trencaclosques de 42 peces.

- A partir de 6 anys.

- 8 pàgines a tot color.

EDITORIAL TIMUN MAS

Valoració

Hem cantat cada dia diverses vegades les dues cançons, sobretot el BIM BOM, ja que és una activitat plantejada individualment. Les han reconegut molt bé, produint la corresponent satisfacció, per les implicacions de relació personal que comporten.

Els nens fan una distinció clara entre aquestes cançons tan conegudes i les altres que cantem en altres moments; passa el mateix que amb l'audició, és el plaer de sentir una cosa coneguda que comporta una relació afectiva, que dona seguretat, i que van sabent com comença i com acaba perquè ells hi participen activament. Hi ha hagut vocalitzacions, girs melòdics, moviments amb el cos, expressions alegres reflectides en la cara, en el moviment del cos amb balanceig immediat, només sentir la cançó, moviments de braços i cames, picant amb el peu una pulsació molt regular.

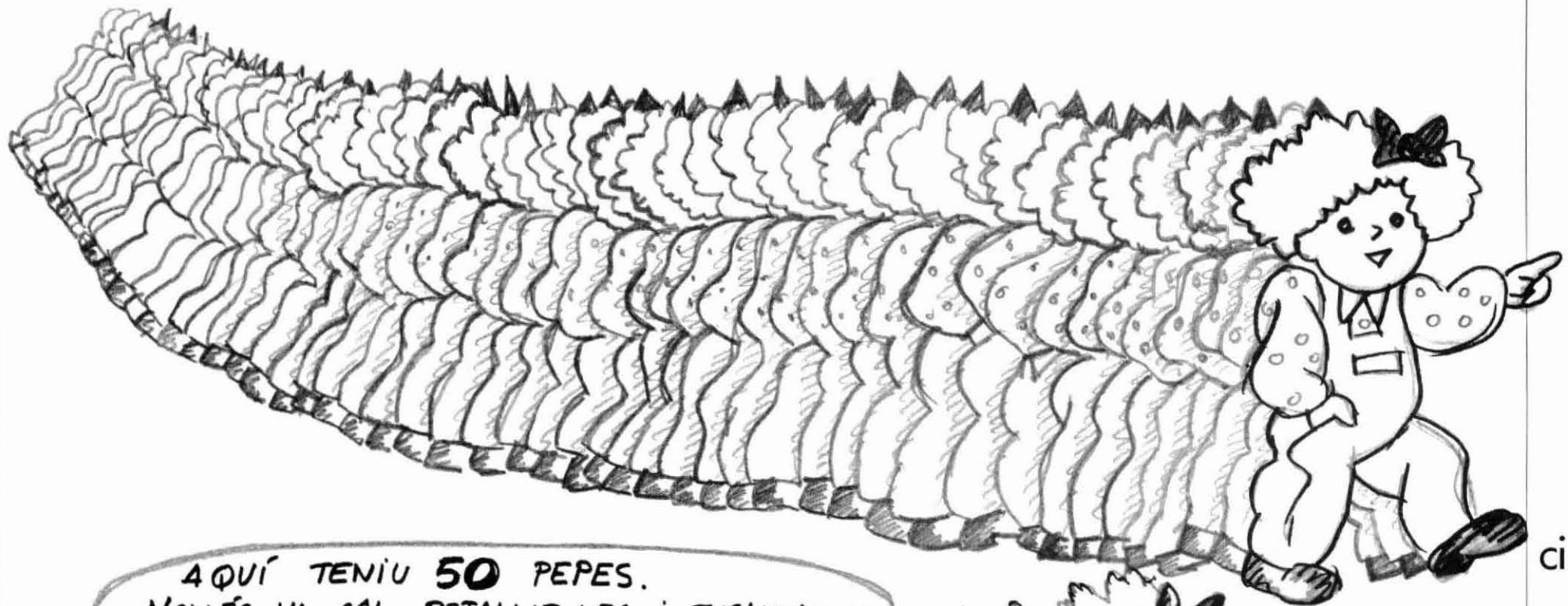
Han sentit el desig de cantar, i l'hem reconegut recollint els seus sons, repetint-los per convidar-los que en diguessin més, convidant-los a cantar de nou.

Aquesta és la manera de cantar dels nens al voltant dels 10 al 15 mesos. En aquesta edat, els nens són capaços de reconèixer algunes cançons i de començar a cantar-ne una, fent alguns girs melòdics entonats.

També he enregistrat les respostes sonores que ells anaven donant, quan els cantava la cançó. Alguna vegada els he posat els enregistraments perquè els escoltessin i observar les seves reaccions, deixant el cassette al seu abast. La música que surt de l'aparell els produeix una gran emoció, i sobretot reconèixer les nostres veus és com un gran misteri, perquè el primer que fan en sentir-les és mirar-nos per comprovar qui canta. A la Beatriz escoltar les gravacions li produeix un fort contagi emocional, mou el cos, canta TA TA TA xisclant, marca la pulsació amb el peu, i ho participa als seus companys.

Aquestes observacions continuades són molt interessants, perquè dia a dia vas descobrint la riquesa sonora dels nens d'aquesta edat, la seva espontaneïtat i el seu reconeixement afectiu. El goig que van sentint a mesura que es van implicant en el món sonor és el que els desperta la sensibilitat i el goig de cantar.

T.M.J.

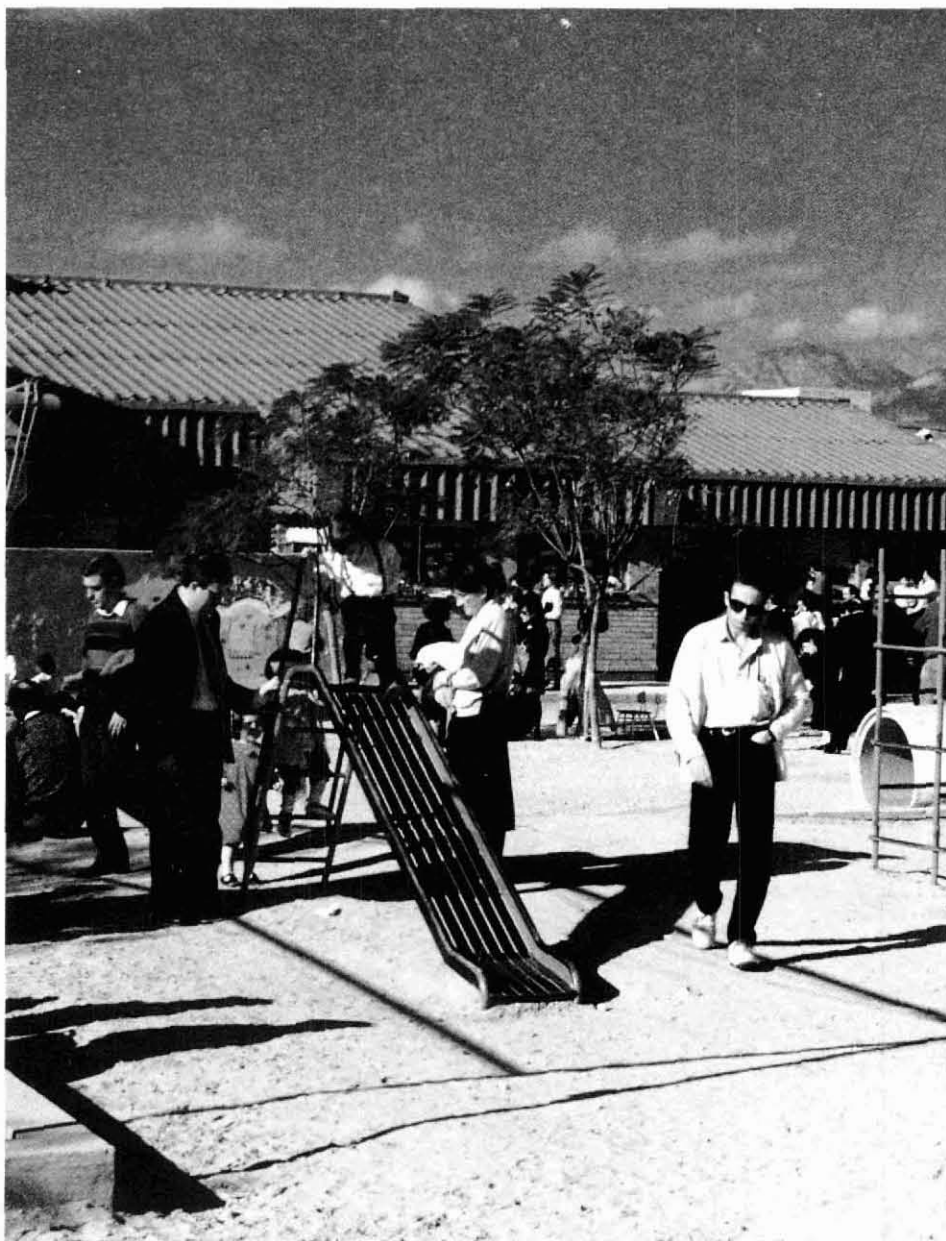
AQUÍ TENIU **50** PEPES.
NOMÉS US CAL RETALLAR-LES I ENGANXAR-LES
A LA PLANA CORRESPONENT DELS **50** PROPERES
NÚMEROS D'IN-FÀN-CI-A.

... fins i tot podeu
pintar-les, si us ve
de gust...

TETRESA DURAN 89

Nota de l'Autora: FEINA FETA NO TE DISTORB

escola 3-6

AMB LES PERSIANES OBERTES

CARME DíEZ

La societat demana a l'escola dels petits que «guardi» el nen (que li doni atenció, menjar, higiene...), que li transmeti els costums i les formes de comportament adequats, això sí, al seu nivell (saludar, seure bé, parlar amb un to de veu no massa alt...) i, evidentment, instrucció de la «bona», de cara a l'EGB. Malgrat tot, el moment històric actual requereix un tipus de persona que no es forma d'aquesta manera tan simple, sinó que demana un model d'escola nou, capaç d'oferir-li moltes més coses. Una escola, en una paraula, que no sigui una illa, sinó un lloc de trobada ben viu, actiu, plaent. La dificultat estriba a tenir prou sensibilitat, a ser prou flexibles i tenir capacitat d'adaptar-se per a poder captar de la realitat tot allò que ens sigui vàlid per a fer unes classes amb un aire suggerent i atractiu, creadores de sorpresa, generadores permanents d'invents. Per mantenir sempre les persianes obertes a les noves que ens porten els nens, a les aportacions dels pares, a les cançons de bressol que ens duen els avis i a la mica d'aire net, nou i lliure que ens vingui de fora.

És en aquest sentit que a l'escola rebem la visita de pares o mares que ens vénen a veure pels motius més diversos: per parlar-nos de les seves feines, per «presentar-nos» el seu gos, per donar-nos a conèixer el seu filllet acabat de néixer, per explicar-nos algun costum o alguna festa, etc...

Aquestes trobades es podrien emmarcar en tantes àrees, podrien cobrir tants objectius...

- reforçar el llenguatge d'una manera natural
- estrènyer les relacions casa/escola
- coneixement de l'entorn
- adaptació a una situació nova
- tolerància davant el descentrament que suposa que el pare que vindrà «no sigui el meu»
- vivència afectiva i grupal que l'encontre genera
- activitats que reporta com a conseqüència directa: tallers, poemes, dibuixos...

Malgrat tal abundància d'objectius, penso que la fluïdesa plaent i relaxada de la comunicació entre casa i l'escola, ja seria un objectiu suficient.

Qui vindrà avui?

És un quart de quatre de la tarda, el nostre convidat encara no ha arribat. Els nens comencen a estar impacients i per passar l'estona ens posem a cantar «San Serení», «Soy el farolero de la puerta, el sol», és a dir, les darres cançons apreses durant la quinzena, que dediquem a parlar dels oficis.

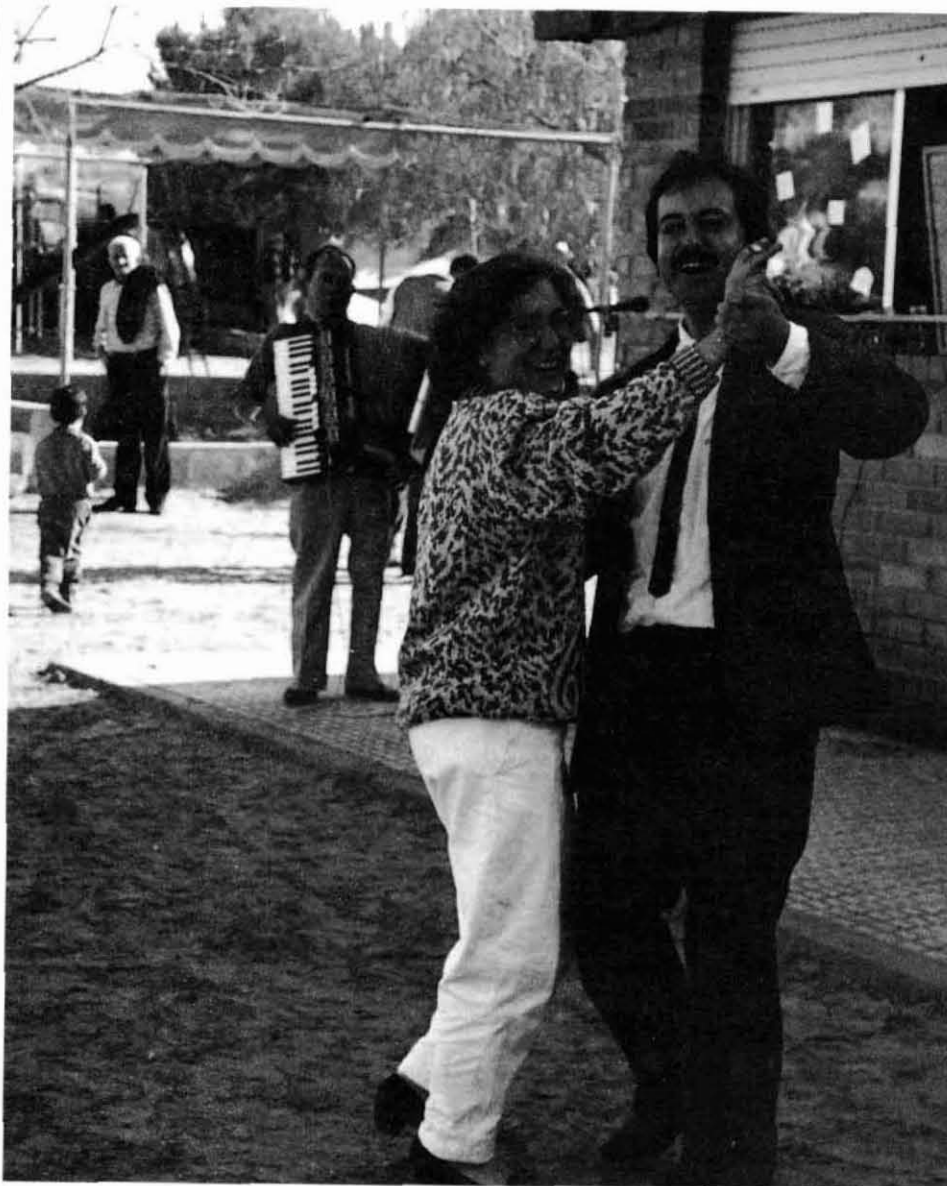
De cop i volta sentim un truc a la porta. Per fi ha arribat «el convidat»: el pare de l'Alfonso, que és metge, i ve a explicar-nos en què consisteix la seva feina, a aclarir-nos els dubtes o preguntes que volem formular, a ensenyar-nos els seus «estris»...

Després d'un primer moment de benvingudes per part dels nens: «Hola, metge», i d'un petó del seu fill, comença a contestar les preguntes que estaven escrites a la pissarra des del matí. Contesta a poc a poc i amb claredat. A vegades li costa fer-se escoltar per les mil intervencions dels nens, que els mestres han d'anar moderant. Escolten, opinen, també es distreuen, sobretot si el punt que tracta els angoixa, o si els hi ha passat alguna cosa de les que està explicant.

Hi ha molt d'interès per totes les respostes, i és que les preguntes són d'allò més atraients.

- «Com es punxa?» (Olmo)
- «Com es cura un grip?» (Miguel)
- «Com es cura la sang del colze?» (Pablo)
- «I la del peu?» (Mario)
- «Com s'arreglen els ossos que es trenquen?»
- «Com es posa en marxa el cor que es para?» (Ana)
- «Com es curen les fulles de les plantes?» (Eva)
- «Com es treu el mal d'orella?» (Raúl)
- «I el de les cames?» (Lorena)
- «Com es cura el xarrampió?» (Elena)
- «I la varicel·la?» (Naiara)
- «I els polls?» (Xavi)
- «Com es fica al llit als malalts a l'hospital?» (Alfonso)
- «Com es fan els empasts dels queixals?» (Ignacio)
- «Com es cura quan els germanets petits vomiten?» (Xavi)
- «I quan cauen del bressol?» (Altea)
- «I quan es moren?» (Lorena)
- «Com s'opera la 'tita'» (Olmo)

Després de contestar les qüestions plantejades, els ensenya —mentre els va passant perquè ho vegin—: bisturí, xeringa, guix, l'estetoscopi, mascarilles... Les cares que posen alguns nens en veure els instruments em fan

preguntar: «Per què hi ha nens que tenen por d'anar al metge?» Es fa un silenci absolut. Ell, pausadament, respon que és per por al mal, o a les «punxades», i que això és normal.

Sospirs i assentiment.

Al final es produeix un fenomen curiós, alguns nens volen preguntar «qüestions personals» al metge, de manera que es posen en una filera com si fossin a un confessionari, i van explicant el «seu cas», en veu baixa i compungida. Ell, pacientment, els escolta, els tranquil·litza, i els mira l'ungla ferida, el flemó, el coll, les «pupes»...

Per fi s'acomiada —està tot suat—, però content. Ens comenta que li ha costat més donar aquestes explicacions que una classe a la Universitat, i que ha vist com els nens posaven molta atenció, i feien preguntes fascinants. Li agraïm la visita.

L'endemà comentem la visita i tots dibuixen «l'escena» amb il·lusió. L'Alfonso ens diu que el seu pare va explicar a la seva mare tot el que havia passat, i que els dos reien. En Carlos Martín es queixa perquè ahir l'Alfonso el va espantar dient-li que, si es «xivava», el seu pare el punxaria.

Fa pocs dies va venir el pare d'en Raúl (fuster) per animar-nos a començar el taller de fusteria. Ens va ensenyar els seus estris, va serrar fustes i amb uns quants claus «fabricà» ràpidament una espasa, la qual cosa entusiasma el personal, incitant-los a començar a clavar de seguida. També va contestar moltes preguntes que havien estat preparades abans i l'endemà vàrem començar les sorolloses —i gens fàcils— tasques del taller de fusteria, del qual surten espases, vaixells, creus i estranys artefactes, que ells anomenen naus i que són molt celebrats per tots.

Altres visites

Durant el curs passat els convidats varen ser més «de casa». Un dia va venir la Mari, l'encarregada de la neteja de l'escola, i la Consuelo, la cuinera; no per ser més conegudes varen despertar menys interès que les visites d'aquest any. Es va donar el cas que la Mari, en començar l'explicació, va dir que era bugadera en lloc de dona de la neteja, ja que es va posar nerviosa davant del públic tan seriós i tan atent com estava (era la impressió que donaven).

Els va explicar la importància de la neteja, el paper del lleixiu, el sabó, i d'altres productes desinfectants, per fer desaparèixer els microbis que produeixen malalties, encara que no es vegin. (A partir d'aquell dia els nens anaven pels racons a caçar microbis, la qual cosa va donar lloc a molts aclariments, a parlar del microscopi, etc.). Després va contestar les preguntes que havien preparat.

—«Com es netegen les parets, els miralls, la galeria, les sabates, les portes, la cara, els xumets, la cuina, els gots, les cadires, ...els nens?»

—«Com s'escombria?»

—«T'agrada netejar?»

—«Quanta estona trigues?»

Després d'ensenyar els seus estris de treball: l'escombria, fregona, galleda, espàtula, draps..., i deixar olorar als nens els líquids que utilitza: lleixiu, desinfectant, ambientador..., va fer una demostració d'eficiència, que els va semblar màgia: va netejar un pom de metall que va quedar lluent com una patena en uns segons. Va ser un final apoteòsic.

El dia que va venir la Consuelo es va generar una altra dinàmica: tots volien saber com es feien els seus plats preferits, allò es va convertir en un veritable niu d'inquietuds. No n'hi havia prou amb les explicacions de la Consuelo sobre com es cuinen els espaguettis, el pastís de l'escola, el rostit de les mandonguilles. Volien —alguns nens fins i tot ho exigien— que els hi ho apuntés en un paper per portar-lo a la seva mare i poder-ho menjar a casa.

Va costar de convèncer que les mares podien trucar per telèfon o venir un dia a aprendre com ho feiem.

Quan es van tranquil·litzar vàrem iniciar una sessió de treball molt bonica: la Consuelo va explicar la importància del menjar per créixer i quins eren els aliments que més ens calien. Va fer unes hàbils demostracions pelant i partint cebes, pastanagues i bledes a tota velocitat, per al puré d'aquell dia. Ens va explicar com es feien les galetes de mel, que evidentment uns dies després vàrem fer en el taller de cuina. (I eren molt bones.)

A altres classes, a altres cursos, també ens han visitat.

— Pares electricistes, que monten una bombeta o un timbre.

— Modistes, que tallen vestits per a les nines.

— Jardiners, que s'enfilen a la palmera del pati per podar-la.

— Mares oficinistes, que escriuen a màquina davant dels nens.

— Mares mestres, que vénen a explicar un conte.

— Pares bombers, que ens conviden a veure el seu uniforme, el seu cotxe, la seva sirena.

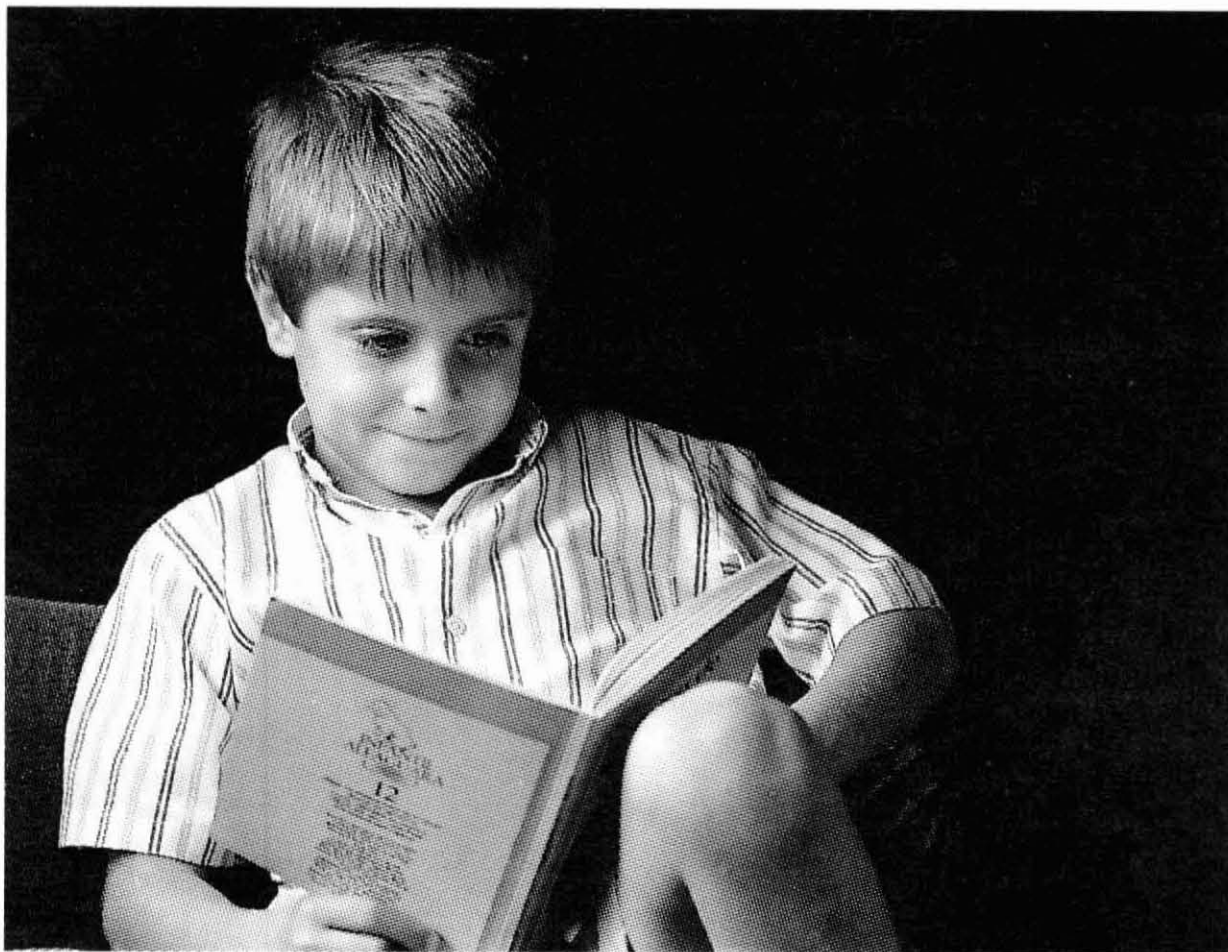
Pares i mares treballadors, que ens expliquen els seus oficis.

L'entorn que entra dins l'escola.

Els nens... escolten i aprenen. Amb gran interès, amb la pregunta a la boca, amb la memòria encesa.

Obriu les persianes que tenim visita!

C.D.

Les conseqüències del Pla.

Descobrir els llibres i el plaer de llegir. Adquirir hàbits lectors. Convertir la lectura en una cosa natural. Aquestes són les conseqüències del Pla.

Del Pla Lector Grup Promotor / Alfaguara '90. D'una acurada selecció de llibres. Llibres amb bones històries. Amb personatges inoblidables. Llibres capaços de despertar l'interès del nen. De captar tota la seva atenció.

I d'uns programes d'activitats creats per l'Editorial Grup Promotor. Per explotar al màxim les possibilitats de cada llibre. Per ajudar a motivar, a comprendre i a crear.

Pla Lector Grup Promotor / Alfaguara '90. Un pla amb conseqüències.

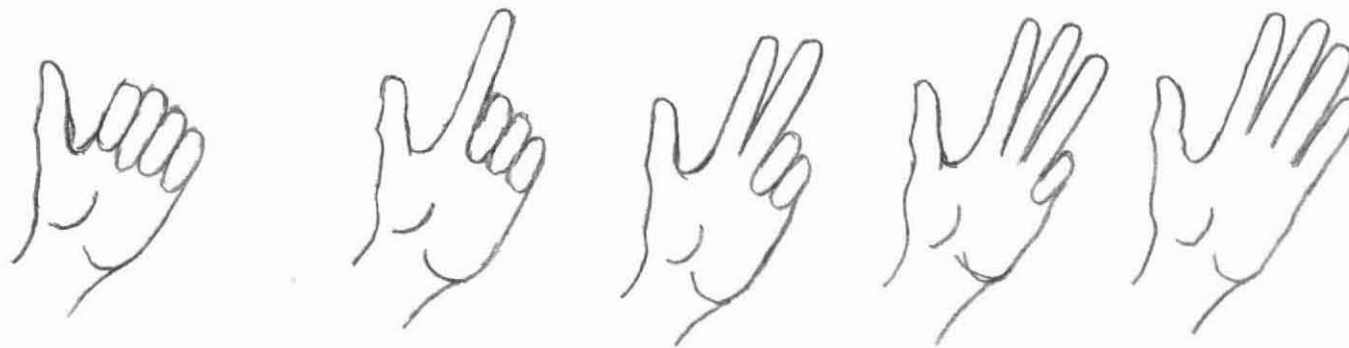
ALFAGUARA

Grup Promotor

bones pensades

JOCS DE DITS (II)

20-a

L'infant creix i el seu interès pels jocs de dits augmenta.
A poc a poc es fa capaç de dir el text que acompanya el gest.

A cops, però, aquest deixa de ser explicatiu o descriptiu per constituir simplement un divertit joc de paraules. Vegeu sinó aquesta cantarella que diu:

Panereta,
figuereta,
closca d'ou,
cabdell de fil,
mil.

A cops, el text és un divertit joc de sons:

Uni,
dori,
teri,
coteri,
si em paco
no em baco
de viri
virom,
compta bé
que deu ne són.

Si complicat és el text, també ho és el gest que en aquesta ocasió demana la participació de les dues mans. L'infant descobreix que, si ho fa bé, l'última part de la moxaina recau de debò en el dit deu.

En voleu un de més entricollat, de joc de deu dits? Aquí el teniu:

Aquest és un,
aquest és l'altre
tant és aquest
com aquest altre,
aquest fuig,
aquest l'encalça,
aquest s'ho mira,
aquest se gira,
aquest s'hi ajeu
i aquest fa deu.

Au, proveu-ho!

LA CONVENCIÓ SOBRE ELS DRETS DE L'INFANT

Cinquanta-quatre articles

COORDINADORA CATALANA AL SERVEI DE L'INFANT

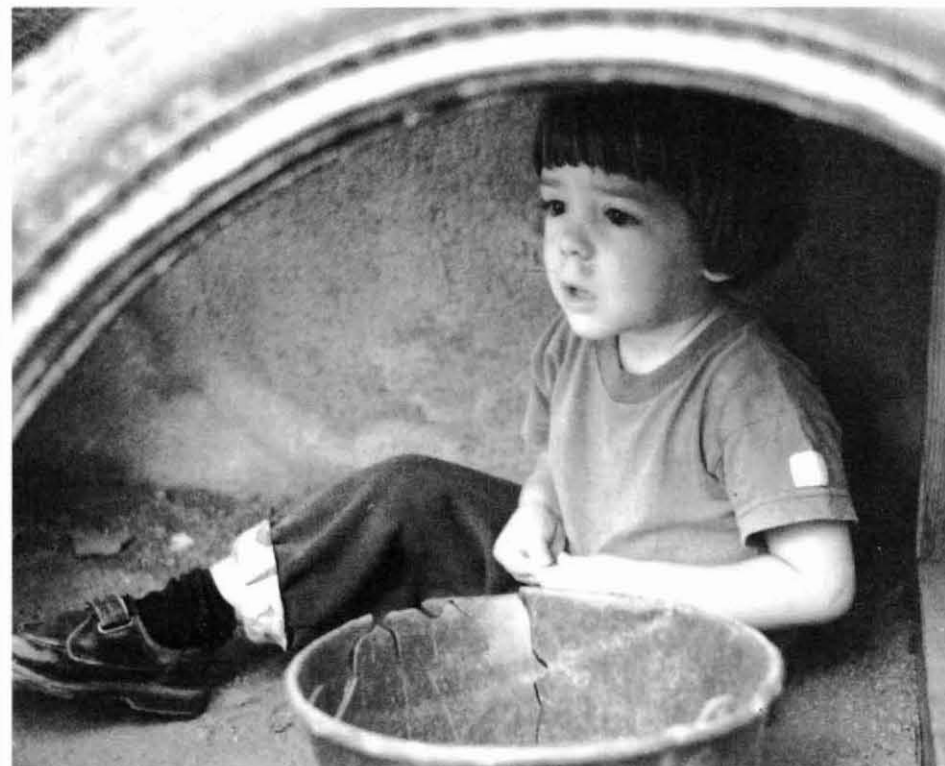
En el decurs de deu anys les Nacions Unides han anat elaborant un text sobre els drets de l'infant que ha d'esdevenir un instrument jurídic amb força obligatòria per als estats. És el complement, a molt temps de distància, de la Declaració Universal dels Drets de l'Infant del 20 de novembre de 1959.

El mateix Any Internacional de l'Infant (1979) va establir-se, a partir d'un suggeriment del govern polonès, un grup de treball dins de la Comissió de Drets Humans, el qual, al ritme de dues sessions anuals, ha redactat un projecte de cinquanta-quatre articles ja lliurat a la Secretaria de l'ONU a fi que l'Assemblea General pugui aprovar-lo a final del present any 1989. Es complirien, aleshores, els trenta anys de la Declaració i en faria deu de l'Any Internacional de l'Infant.

Les organitzacions no governamentals han tingut un paper molt important en la preparació d'aquest projecte, en especial des que el 1983 es van organitzar en un grup de treball específic, la Secretaria del qual es confià a «Défense des Enfants-International». Ha estat una instància molt escoltada.

Hem de preparar-nos per a la recepció d'aquest text. La Convenció, així que s'aprovi, serà un codi de conducta dels estats, de totes les comunitats polítiques, de les organitzacions privades i dels individus, envers els infants.

Cal conèixer, doncs, el seu contingut. En tractar-se d'un document encara no ratificat per l'Assemblea General de les Nacions Unides —on, de fet, encara pot sofrir modificacions—, algunes organitzacions no governamentals s'han decidit a publicar-ne un extracte no oficial i, per tant, provisional, com una primera etapa de divulgació. I aquest és el procediment adoptat per la COORDINADORA CATALANA AL SERVEI DE L'INFANT per a difondre'l entre nosaltres.

El text que oferim es basa en l'opuscle «In the Child's Best Interest», publicat conjuntament per les ONG «Foster Parents Plan Internacional, INC.» i «Defense for Children International - USA» el desembre de 1988, i així mateix en el dossier especial dedicat a la Convenció, del núm. 36, de març de 1989, de la revista «Enfants de Partout», que edita el Secretariat de París del «Bureau International Catholique de l'Enfance» (BICE).

A aquestes ONG agraim el permís que ens han donat per reproduir la redacció que han fet del resum de la Convenció. Per la nostra banda, l'hem contrastat acuradament amb la darrera versió del grup de treball de la Comissió de Drets Humans de les Nacions Unides, segons consta en el document E/CN.4/1989/29, de 16 de febrer de 1989 del Consell Econòmic i Social

Preàmbul

El preàmbul del projecte fa referència als principals textos fundacionals —Declaracions i Cartes— de la comunitat de les Nacions Unides, i posa en evidència la importància per a cadascun dels membres de la família humana de ser reconegut com a persona de ple dret, ja que aquesta és la condició indispensable de la llibertat, de la justícia i de la pau.

Situat en el cor d'aquest dispositiu, aquesta persona particular que és l'infant té necessitat d'una assistència i d'unes atencions especials per a la seva salut i el seu desenvolupament físic, mental, moral i social així com d'una protecció jurídica adequada; per al desenrotllament harmoniós de la seva personalitat, ha de pujar en el si de la família en un clima de felicitat, d'amor i comprensió, tenint present la importància de les tradicions i valors culturals de cada poble i el valor de la cooperació internacional per a la millora de les condicions de vida de la infantesa.

Articles

Article 1: *Definició d'infant*¹

L'ésser humà fins als divuit anys, llevat que la legislació nacional acordi la majoria abans d'aquesta edat.

Article 2: *No discriminació*

El principi que tots els drets enunciats en la Convenció han de ser atorgats a tot infant sense excepció; i l'obligació per a l'Estat de protegir l'infant contra qualsevol forma de discriminació.

Article 3: *L'interès superior de l'infant*

Tota mesura, de caràcter judicial o administratiu, que s'adopti respecte a un infant ha de recolzar en l'interès superior d'aquest.

Article 4: *Aplicació dels drets*

L'obligació per part de l'Estat d'assegurar l'exercici dels drets reconeguts en la Convenció.

Article 5: *Direcció de l'infant*

L'obligació per part de l'Estat de respectar els drets i els deures d'aquells que legalment són responsables de l'infant, en ordre a dirigir-lo en l'exercici dels drets de la Convenció, d'acord amb l'evolució de les seves facultats.

Article 6: *Dret a la vida*

El dret intrínsec a la vida; i l'obligació de l'Estat d'assegurar la supervivència i el desenvolupament de l'infant.

Article 7: *Nom i nacionalitat*

El dret a un nom des del naixement i a adquirir una nacionalitat, de manera que mai no resulti un apàtrida; també, a conèixer els seus pares i ser atès per ells.

Article 8: *Preservació de la identitat*

L'obligació de l'Estat de protegir i, si s'escau, restablir els aspectes fonamentals de la identitat d'un infant (nacionalitat, nom, relacions familiars).

Article 9: *No separació dels pares*

L'obligació de l'Estat de vetllar perquè l'infant no sigui separat dels seus pares contra la voluntat d'aquests, si no és el cas que una mesura de l'autoritat competent, tenint en compte l'interès superior de l'infant, determini el contrari; i el dret a mantenir contacte amb el pare o la mare, quan estigui separat de l'un o l'altre o de tots dos.

Article 10: *Reunió de la família*

El dret de l'infant i dels seus pares de sortir de qualsevol país o d'entrar-hi als efectes de la reunió de la família o per al manteniment de les relacions entre l'infant i els seus pares.

Article 11: *Traslats i retencions il·lícites d'infants*

L'obligació de l'Estat, mitjançant acords bilaterals, de lluitar contra el fet de les retencions d'infants a l'estranger i de trasllats il·licits a altres països.

Article 12: *Dret de l'infant a expressar les seves opinions*

El dret de l'infant, així que pugui formar-se un judici propi, a expressar la seva opinió en allò que l'ateny; i de veure com aquesta opinió és atesa.

Article 13: *Llibertat d'expressió i d'informació*

El dret de l'infant a la llibertat d'expressió i a cercar, rebre i difondre informacions i idees pels mitjans que trïi; amb les limitacions tan sols que la llei prevegi.

Article 14: *Llibertat de pensament, de consciència i de religió*

L'obligació de l'Estat de respectar el dret de l'infant a la llibertat de pensament, de consciència i de religió; i de respectar els drets i els deures dels pares de guiar-lo en l'exercici del seu dret d'acord amb l'evolució de les seves facultats.

Article 15: *Llibertat d'associació*

Dret a la llibertat d'associació i de celebrar reunions pacífiques, amb la condició que els drets dels altres siguin respectats.

Article 16: *Vida privada, honra i reputació*

Dret a no ser objecte d'intromissions en la vida privada, la família, el domicili i la correspondència ni d'atacs il·legals a l'honra i a la reputació.

Article 17: *Mitjans de comunicació social*

Obligació de l'Estat d'assegurar l'accés a informació procedent de fonts diverses, en especial les que tinguin per objecte promoure el seu benestar social, espiritual i moral i la seva salut física i mental. S'estimularà la producció de llibres per a infants i s'animarà els mitjans de comunicació a tenir en compte les necessitats lingüístiques de l'infant d'un grup minoritari.

Article 18: Responsabilitats dels pares

Incumbeix als pares o representants legals la responsabilitat de la criança i el desenvolupament de l'infant. La seva preocupació fonamental serà l'interès superior de l'infant. L'Estat els prestarà ajut per a complir aquest deure.

Article 19: Protecció contra els maltractaments

Obligació de l'Estat de protegir l'infant contra totes les formes de maltractament, abús i explotació; de tipus físic, mental o sexual.

Article 20: Infants privats del seu medi familiar

L'obligació de l'Estat d'assegurar una protecció especial a l'infant privat del seu medi familiar i de proporcionar-li atencions com ara la col·locació familiar, l'adopció o l'internament en institucions adequades.

Article 21: Adopció

L'obligació per part de l'Estat de regular el procés d'adopció de manera que prevalgui l'interès superior de l'infant.

Article 22: Infants refugiats

Una protecció especial per a l'infant refugiat o que cerqui d'obtenir l'estatus de refugiat; i l'obligació de l'Estat de col·laborar amb les organitzacions competents, intergovernamentals o no governamentals, que tenen per missió procurar aquesta protecció.

Article 23: Infants disminuïts

El dret dels infants disminuïts a gaudir d'atencions especials i d'una educació i una capacitació adequades a fi d'aconseguir la seva integració social i el seu desenvolupament individual, tant cultural com espiritual, fins on sigui possible.

Article 24: Salut i serveis sanitaris

Dret de l'infant al nivell més alt de salut i accés als serveis mèdics; i l'obligació de l'Estat d'assegurar les atencions primàries i preventives, atenció sanitària per a les futures mares, reducció de la mortalitat infantil, educació sanitària i abolició de les pràctiques tradicionals perjudicials per a la salut dels infants.

Article 25: Revisió periòdica de la situació de l'infant internat per les autoritats competents

Dret de l'infant internat en un establiment a tenir tots els aspectes del seu internament avaluats d'una manera regular.

Article 26: Seguretat social

El dret de l'infant a beneficiar-se de la Seguretat social i l'obligació de l'Estat d'assegurar aquest dret d'acord amb la seva legislació nacional.

Article 27: Nivell de vida

El dret de l'infant a un nivell de vida adequat; la responsabilitat dels pares d'assegurar-lo segons les seves possibilitats; i l'obligació de l'Estat d'actuar de tal forma que aquestes responsabilitats puguin ser raonablement assumides.

Article 28: Educació

El dret de l'infant a l'educació; i l'obligació de l'Estat de proporcionar educació primària obligatòria i gratuïta, de fer també l'ensenyament superior accessible a tots, i de vetllar perquè la disciplina escolar es basi en el respecte a la dignitat de l'infant.

Article 29: Objectius de l'educació

L'educació ha d'afavorir el desenvolupament de la personalitat i les aptituds de l'infant; inculcar el respecte dels drets humans; el respecte dels seus pares, de la seva pròpia identitat cultural, del seu idioma i valors, com també els valors culturals dels altres països; preparar-lo per assumir una vida responsable en societat i el respecte al medi natural.

Article 30: Infants de minories

El dret de l'infant d'una minoria o població autòctona dins d'un Estat a gaudir de la seva pròpia vida cultural, de practicar la seva pròpia religió i d'utilitzar la seva pròpia llengua.

Article 31: Lleure i recreació

El dret de l'infant al descans, al lleure, al joc i a la participació en activitats culturals i artístiques.

Article 32: Treball de l'infant

El dret de l'infant a ser protegit contra l'explotació econòmica i contra tot treball que posi en perill la seva salut, educació o desenrotllament integral; i l'obligació de l'Estat d'establir edats mínimes per entrar a una feina i d'especificar les condicions de treball.

Article 33: Consum i tràfic de drogues

El dret de l'infant a ser protegit contra el consum il·lícit d'estupefaents i substàncies psicotròpiques, i contra la seva utilització en la producció i distribució d'aquestes substàncies.

Article 34: Explotació sexual

El dret de l'infant a ser protegit contra la violència i l'explotació sexuals, incloent-hi la prostitució i la participació en espectacles o produccions pornogràfiques.

Article 35: Venda, tràfic i segrest

L'obligació de l'Estat d'adoptar totes les mesures per impedir el segrest, la venda o el tràfic d'infants.

Article 36: Altres formes d'explotació

Obligació de l'Estat de protegir l'infant de totes les altres possibles formes d'explotació.

Article 37: Tortura, pena capital, privació de llibertat

L'obligació de l'Estat de vetllar que cap infant no sigui sotmès a tortures ni a penes o tracte cruels. No se li imposarà la pena capital ni la presó perpètua. No serà privat de la seva llibertat d'una manera arbitrària, i aquesta mesura es considerarà com l'última aplicable. Privat de llibertat, serà tractat amb humanitat i respecte, i d'acord amb les necessitats de la seva edat; estarà separat dels adults i podrà mantenir contacte amb la seva família; tindrà dret a assistència jurídica o d'una altra mena.

Article 38: Conflictes armats

L'obligació de l'Estat de respectar el dret internacional humanitari; i el principi que cap infant de menys de quinze anys no ha de participar directament en les hostilitats ni ha de ser reclutat en les forces armades, i que tot infant afectat per un conflicte armat ha de poder beneficiar-se de protecció i d'atencions.

Article 39: Recuperació i reintegració

L'obligació de l'Estat d'adoptar mesures per tal d'assegurar la recuperació física i psicològica, com també la reintegració social, d'infants que hagin estat víctimes d'abusos, negligència, explotació o tortura.

Article 40: Tractament en cas d'infracció de lleis penals

L'obligació per part de l'Estat de reconèixer el dret de l'infant que ha infringit la llei penal de ser tractat d'acord amb la seva dignitat i que es tingui en compte l'edat que té; i garantir la no retroactivitat de les lleis, tant nacionals com internacionals. S'assegurarà a l'infant, com a garanties, presumpció d'innocència, el dret a ser informat promptament dels càrrecs que se li imputen, a disposar d'assistència jurídica, que la seva causa sigui dirimida sense dilació, que no sigui obligat a declarar-se culpable, que tota decisió i mesura puguin ser sotmeses a un òrgan judicial superior, assistència gratuïta d'un intèrpret, si és el cas, i que es respecti plenament la seva vida privada al llarg del procés. Així mateix, es promourà l'establiment d'instàncies i de legislació específiques, la implantació d'una edat mínima de responsabilitat penal, es procurarà que les mesures puguin adoptar-se sense recórrer a procediments judicials i es cercaran totes les alternatives possibles a l'internament en institucions.

Article 41: Altres disposicions més favorables

Les disposicions d'aquesta Convenció no afectaran les altres que siguin més favorables a l'infant, contingudes en lleis nacionals o instruments internacionals.

Article 42: Difusió de la Convenció

L'obligació dels Estats membres de fer conèixer la Convenció tant als adults com als infants.

Articles 43, 44 i 45: El Comitè dels Drets de l'Infant

Amb l'objecte d'examinar els progressos en el compliment de les obligacions adquirides pels Estats en la Convenció, s'establirà un Comitè dels Drets de l'Infant. Els Estats presentaran a aquest Comitè, periòdicament, informes sobre les mesures que hagin adoptat per fer efectius els drets reconeguts en la Convenció; i, en tot cas, faran constar les circumstàncies i dificultats que hagin trobat per satisfer-los. El Comitè podrà invitar els organismes especialitzats, l'UNICEF i altres òrgans competents a presentar informes i a proporcionar assessorament sobre l'aplicació de la Convenció.

Articles 46 al 54: Ratificació i entrada en vigor

Aquests articles es refereixen a les modalitats de ratificació, adhesió, entrada en vigor, esmenes, reserves, etc. Cal destacar que la Convenció entrarà en vigor al cap de trenta dies després que s'hagi dipositat el vintè instrument de ratificació o d'adhesió a la Secretaria General de les Nacions Unides.

TEMPS ERA TEMPS...

L'ESCOLA DE JARDINERES EDUCADORES DEL CICF

JOSEP GONZÁLEZ-AGÀPITO

L'Escola de Jardineres Educadores del Centre d'Influència Catòlica Femenina (C.I.C.F.)¹ ha estat la més interessant realització del que podem anomenar ressorgiment de la pedagogia catalana durant els anys cinquanta, en ple franquisme.

Aquesta iniciativa educativa, com moltes altres de la seva època, brotà dins el sector progressista de l'Església catalana, conscienciat profundament del paper que té l'educació, enfront de la dictadura, de preservar el sentit crític i la llibertat dels infants, homes del demà. En això consistia la «revolta dels mestres» contra el franquisme, a mantenir, com deia Alexandre Galí per aquells anys, la capacitat de reacció, la «capacitat de revolta», la qual dels grecs ençà ha salvat la civilització malgrat els despotismes i les dictadures de qualsevol signe. «Si se salva l'home es té tot salvat», afirmava el pedagog.²

Aquell nucli actiu de persones era convençut del paper determinant en la formació de la personalitat que té la infantesa i d'aquí el seu suport decidit a l'acció educativa d'aquesta etapa.

Alhora que es despertava aquesta sensibilitat, la recuperació econòmica i industrial del país portava un ràpid creixement de la població a partir dels anys cinquanta, sobretot degut a la immigració a gran escala de persones d'altres contrades d'Espanya a la percaça de treball. També es produí dins les classes mitjanes un canvi de model familiar en incorporar-se la dona al treball. Tot plegat produí una proliferació de guarderies i parvularis per acollir una població infantil nombrosa.

Així nasqueren multitud de petits centres regits per persones sense cap preparació específica. Fenomen afavorit pel fet de no existir cap exigència legal, pel refús dels mestres que, ancorats en un model instructiu d'escola, entenien que era feina que no els pertocava, i per la tradicional desconsideració social vers l'educació de la infància.

En aquest marc i en aquesta demanda sorgeix l'Escola de Jardineres, que

es planteja per primer cop a Catalunya —i a tot l'estat— donar resposta a la necessitat de formar específicament els parvulistes, en un alt nivell de competència i en l'esperit i les tècniques de l'Escola Nova.

En el convenciment que una renovació educativa no és possible fer-la si no és a través d'uns educadors que visquin el nou esperit, l'Escola de Jardineres Educadores obrí les seves portes el 1956. La nova escola trobà en la directora general del CICF, M. Rosa Ferrer i Escofet un dels seus suports mes entusiastes.

Objectius i pla d'estudis

En el prospecte d'informació per al primer curs la novella escola es declara hereva de Fröbel, Montessori i Decroly i s'explica que «la denominació Jardí d'Infants és simbòlica, ja que conté l'essència mateixa de l'estil d'educació que ha de rebre el nen». Aquest és comparat a la planta i l'educador al jardiner que ajuda i guia en el seu desenvolupament. També s'hi pot llegir que «la psicologia ha revelat la importància transcendental que té l'edat que abasta dels 3 als 6 anys: el desenvolupament i equilibri de tot l'ésser humà depèn d'ells. Durant la primera infància s'estructura el caràcter i s'estableix la personalitat. «Doneu-me els 6 primers anys d'un nen i jo us regalaré la resta» (Kipling).

Com acabem de dir, L'Escola de Jardineres començà els seus treballs el curs 1956-57. Tot i que d'antuvi es pensà que calia exigir als alumnes el batxillerat com era preceptiu a escoles similars d'Europa, s'optà per no fer-ho a la vista de la realitat del mercat de treball. I es decidí exigir una prova selectiva i fixar en 16 anys l'edat mínima d'admissió (a 17 anys es podia ser mestre llavors), i dotar els estudis d'una formació cultural equivalent al batxillerat.

A partir del curs 1962-63, però, per ser admès, s'exigí el batxillerat o una cultura equivalent.

La durada dels estudis es fixà en dos cursos i amb un horari de 16 a 20 hores, que permetia dedicar els matins del segon curs a les pràctiques (12 hores setmanals).

El pla d'estudis comprenia les següents matèries:

De formació general

Psicologia general
Ciències de la naturalesa
Elements de Biologia i Fisiologia
Tècniques d'expressió oral
Interpretació d'actualitats
Criteri literari
Música. Teoria del solfeig.

Tècniques de dibuix i pintura
Idioma

Específiques

Pedagogia General
Història de la Pedagogia
Filosofia de l'educació
Didàctica de la Música
Mètode Orff
Didàctica del dibuix i de la pintura
Motricitat i expressió corporal
Treballs manuals
Higiene escolar i infantil
Psicologia religiosa
Didàctica de la matemàtica moderna
Didàctica del llenguatge
Literatura infantil
Centres d'interès

Cursets de formació específica

Mètode Decroly
Mètode Montessori
Mètode Freinet
Mitjans àudio-visuals
Sociologia infantil
Titelles, construcció i realització
Iniciació a la pedagogia terapèutica
Jocs i joguines pedagògiques
Cinema infantil

Aquest pla, que supervisaren Artur Martorell i Alexandre Galí, resultava en aquells moments una manera ben diferent d'encarar la formació d'educadors de com es feia a la Normal o a la Secció de Pedagogia de la Universitat, ancorades en un academicisme estèril i desarrelat.

Unir formació humana i professional

El model d'educador que es plantejà l'Escola de Jardineres representà un important viratge de la situació d'abandó i incúria d'aquells anys. Enfront de l'opinió popular que qualsevol amb una mica de paciència servia per a aquesta feina (anomenada per molts «les classes de caganers») s'enarborà una nova visió rigorosa i professionalitzada de l'educadora de la infància: la *jardinera educadora*. Aquest fet era expressió de la nova sensibilitat educativa que s'obria pas entre àmplies capes socials, especialment entre la classe mitjana i la burgesia, òbviament més culturalitzades.

Es dissenyà un pla de formació adreçat a una visió integral de l'educació, des de la convicció que l'educador ha de rebre una sòlida formació tant humana com professional. Aquesta doble insistència és una constant en el moviment pedagògic català des de l'inici del segle. Ja Joan Bardina entenia que el mestre ha de ser «persona per sobre de tot» per a poder ajudar els altres. Insistència que recolliren Galí, Sensat, Santaló i tants d'altres.

En conseqüència amb aquesta doble fonamentació, el pla d'estudis de l'escola del CICF acull des d'una exquisida formació literària a càrrec de Joan Triadú, professor de «criteri literari» on es fan lectures crítiques a classe i es llegeix Proust o Joyce, sense oblidar la nostra literatura; fins a les classes d'«interpretació d'actualitats» que, ultra elements d'història contemporània s'examinen la situació política internacional del moment (guerra freda, Vietnam, Amèrica llatina, etc.) sobre la lectura de diaris guiada per Xavier González Elorriaga o Paulina Pi de la Serra. Amb un clar objectiu de conscienciació cívico-política en ple franquisme.

Aquesta formació integral incorpora el domini del cos, fet prou innovador en el seu context, quan a les normals era prou viu el prejudici vers el *soma* del tomisme imperant. Gent pionera en el camp de l'expressió corporal com Anton Font i Carme Aymerich ensenyen motricitat, jocs, mim, dances i rítmica.

La inspiradora d'aquest pla d'estudis és Teresa Viladevall, que incorporà la seva experiència de treball a França, on es diplomà com a jardiner-educadora a l'Escola Normal Social de París. A partir de 1964 es féu càrrec de la direcció tècnica Ramon Fuster i Rabés, un dels pedagogs que més contribuï a la represa educativa del país i a la creació d'una oposició cívica i crítica a la dictadura des de la presidència del Col·legi de Llicenciats. Fuster era professor de pedagogia general i conduïa la seva classe de manera interrogativa i participativa. Altres matèries de la formació pedagògica eren donades per Pere Darder i Pau López, que explicaven sociologia de l'educació, Dolors Gramunt, història de la pedagogia i Josep M. Quintana, teoria i filosofia de l'educació. Josep M. Bosch, director de l'Escola Decroly, i Eulàlia Ventalló explicaven la pràctica i la teoria dels jardins d'infants d'aquell pedagog belga. La mateixa Viladevall explicava metodologia Montessori, que coneixia dels seus anys al costat de les germanes Canals. La didàctica del llenguatge la guiava Maria Pla, i Mercè Pujols i Concepció Valls la de la temàtica moderna. L'expressió oral —tan important a la infància— era confiada a Concepció Martínez. L'experiència d'Aurora Díaz-Plaja era vertida a les seves classes de literatura infantil i contes.

Pel que fa a la música, Josefina Trabal ensenyava el mètode Orff. Les ciències naturals tenien com a professor Ramon Folch i Guillén. Mn. Jacint Mates, un dels renovadors de la pedagogia de la religió, tenia cura d'aquest tema.

La formació psicològica era confiada a Josep Toro (infantil) i Wilma Penzo (general), i la fisiologia i la higiene infantil i escolar era explicada per Joan Ripoll.

Si m'he permès particularitzar tant el professorat, a risc de fatigar el lector, és perquè a hores d'ara encara sorprèn la seva qualitat, car és format majoritàriament per especialistes capdavanters en el seu camp al nostre país.

El problema del reconeixement oficial

L'escola, durant els seus setze anys d'existència, titulà 628 alumnes, que contribuïren a canviar radicalment el tarannà del parvulari. De fet, el moviment de renovació pedagògica dels anys seixanta es fonamentà en bona part en els nous parvularis, que foren l'origen de moltes escoles progressives. Només cal veure el seu pes en els cursos i l'alumnat de les primeres Escoles d'Estiu.

Com totes les institucions del moviment renovador l'Escola de Jardineres era una institució privada, únic àmbit on era possible una alternativa al sistema. L'escola del CICF maldà per obtenir el reconeixement oficial del seu títol. A favor hi tenia que no existia legalment cap professional entre la puericultora i el mestre. Però aquest buit legal era alhora l'obstacle, tot i la bona disposició de la inspectora central Aurora Medina. La nova llei d'educació de 1970 conferí a les escoles normals l'especialització de «pre-escolar» i tot i els intents de compaginar els estudis de Jardineres-Educadora amb els de mestre, es decidí clausurar l'escola el 1972.

A l'hora de fer balanç de l'Escola de Jardineres només caldria dir que significà no sols una dignificació professional importantíssima, sinó que proporcionà al parvulari català un bagatge teòric i tècnic que el convertí en una instància altament educadora i l'entroncà decididament dins l'escola.³

J.G.A.

1. Posteriorment l'entitat abandonà el caràcter exclusivament femení que tenia a l'inici per passar a denominar-se CIC.

2. GALÍ, Alexandre; *Una hipotètica revolta d'uns mestres hipotètics*. Perpinyà, 1964, pàg. 26 i següents.

3. Vull agrair a Marta Ambrós i Eulàlia Torres que m'han facilitat moltes de les dades aquí recollides.

editorial **cruïlla**

Balmes, 245, 4t.
Tel. 237 63 44

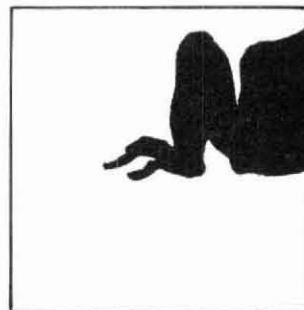
Un mètode d'aprenentatge
fàcil i atractiu

Experiències 1-2

Iniciació cívica

M. Amat, T. Pijoan

El gripau blau

Lecto-escritura

(6 quaderns)

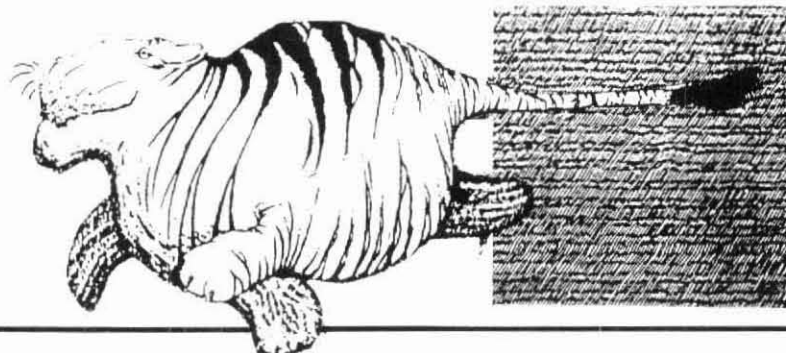
T. Mayor, M. Seix,
A. Masip

Llengua 1-2

Libre de llenguatge

F. Garriga, M. Martorell
B. de Mas, A. Piera,
E. Viñolas

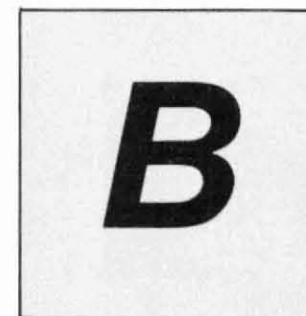
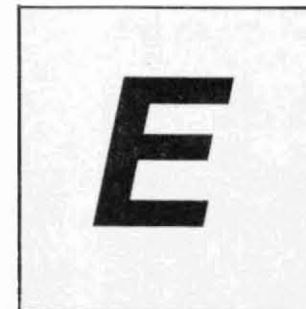

Nins 1-2

Aprenentatge globalitzat

(6 quaderns)

Equip IEPS

Distribuidor exclusiu;
CESMA, S.A. c/ Progrés 249-296
08912 Badalona
Tel. 383 10 11

INFANTS HOSPITALITZATS

Estudi dels riscos per a un desenvolupament normal en lactants i nens petits

JOY GOLDBERGER

Per a alguns nens petits, l'hospitalització representa un petita part de la seva primera experiència, per a d'altres és un fet que es repeteix i per a uns quants es converteix en la seva forma de vida. D'entre els lactants i nens petits que ingressen cada dia als hospitals, alguns tindran un diagnòstic que suggerirà una recuperació total, mentre que d'altres hauran de fer front a unes condicions patològiques cròniques i fins i tot progressives. El procediment per administrar un tractament essencial en aquests nens tan petits pot ser que simplement requereixi una teràpia, un o diversos tractaments de la malaltia o una o diverses intervencions quirúrgiques. Durant el seu contacte amb el nombrós i canviant personal hospitalari, algunes interaccions comportaran sofriment i incomoditat, moltes seran rebudes com una intrusió, i molt poques respondran a les necessitats pròpies del nen. Pot ser que l'alimentació li sigui prohibida, severament restringida o forçada més enllà del desig natural del nen a menjar. L'activitat física pot ser restringida durant diferents períodes de temps i que els sigui incòmoda i poc gratificant, podent o no tenir els pares al seu costat.

Sorprenentment, a part les atencions intensives dels neonats, s'ha posat molt poca atenció a l'experiència dels nens malalts greus i crònics als hospitals, fins i tot quan es calcula que més de la meitat dels llits de pediatria són ocupats per nens menors de 3 anys («American Academy of Pediatrics», 1986). Aquest article descriu la caòtica i preocupant qualitat de la relació del personal hospitalari amb els pacients (situació que els hospitals comparteixen amb altres entorns socials d'alt risc en la societat); analitza les implicacions que aquestes circumstàncies poden tenir per al desenvolupament normal dels neonats, lactants, nens molt petits i dels seus familiars, i proposa estratègies assistencials per cobrir les necessitats per a un desenvolupament normal d'aquests nens.

L'entorn hospitalari

Examinant les característiques de desenvolupament social i afectiu que típicament es donen, fins i tot a l'assistència sanitària d'alta qualitat, alguns investigadors han descrit l'estat caòtic i poc esperançador de l'entorn hospitalari (Goldberger, 1987; Grant, 1983; Hagemann, 1981a y 1981b, Jones, 1979; Smith, 1976; Thompson, 1985).

L'entorn físic és alhora monòton i irregular. La maduració sensorial pot ser que sigui interrompuda: per exemple, l'alimentació per sonda passaria per alt l'experiència normal del lactant de succionar, empassar o assaborir i el contacte físic. Els nens petits no saben d'on vénen els sorolls continus de les màquines, de les televisions i de les ràdios connectades (Jones, 1979). Com a resultat de les restriccions de l'alimentació oral, l'atenció del sosteniment de la vida podria comportar sofriment i gana. Durant les intervencions mèdiques els lactants i nens petits estan immobilitzats per tal de prevenir que estirin o vulguin explorar els tubs mèdics. També pot ser que se'ls immobilitzi a bressols, cadires o parcs si en aquell moment no hi ha personal disponible per supervisar el joc d'exploració.

La interacció social als hospitals és sovint incongruent i en moltes ocasions intrusa. El nombre elevat d'assistents (que a més canvien sovint) representa un problema especial per als nens molt petits. La interacció positiva es fa més difícil per als traqueostomitzats respiratoris o per als que pateixen, per la seva malaltia, deficiències del llenguatge. Per a aquells lactants i nens petits que pateixen trastorns crònics i que es converteixen en «favorits» durant estades llargues o repetides, les interaccions socials són típicament tan estimulants, intruses i inesperades com les intervencions assistencials. Moltes vegades sense tenir en compte l'estat emocional i físic del nen i les seves necessitats de desenvolupament, encara que amb la bona intenció de provocar un somriure o un gest simpàtic, molts assistents interactuen en seqüències breus i ràpides.

Malgrat els canvis que s'han produït a la política hospitalària, arran de les investigacions del seminari sobre els efectes de la separació i de l'assistència institucional en el desenvolupament del nen (Bowlby, 1960); Bowlby

Robertson i Rosenbluth, 1952; Edelston, 1943; Provence i Lipton, 1962; Robertson, 1958; Spitz, 1945) encara són massa freqüents les separacions prolongades pares-fill i són molt preocupants. Depèn de molts factors que una separació sigui massa llarga per tolerar-la un nen. Tot i la política hospitalària, que, almenys formalment, anima els pares a «viure dins de l'hospital», les hospitalitzacions llargues o repetides, les responsabilitats laborals, les necessitats dels altres germans i la falta de mitjans de transport adequats fan inevitable l'absència dels pares. La qualitat de la relació dels pares amb el seu fill pot sofrir canvis durant l'hospitalització. La por, l'orgull, la tristesa, la depressió, l'esgotament o la inexperiència i immaduresa poden provocar la indisponibilitat emocional dels pares i també la inhibició de la seva presència física. Els professionals, disposats a ensenyar però no tan preparats per aprendre dels familiars, poden fallar en reconèixer la importància del paper dels pares a l'àmbit mèdic (Knapschaefer, 1987; Thomas, 1987). A més, si sols es mira la part malalta del nen a nivell mèdic i de desenvolupament pot ser que donem una atenció inadequada als seus punts forts. Els professionals podrien contribuir a allò que Green i Solnit (1964) descriuen com la «síndrome del nen vulnerable», segons la qual alguns pares persisteixen fins a un grau patològic a percebre el seu fill com a malaltís i vulnerable després d'una malaltia en la infància, malgrat la recuperació completa i satisfactòria.

El comportament del lactant i dels nens petits hospitalitzats

Els lactants i nens petits que pateixen hospitalitzacions llargues i repetides sovint demostren certs comportaments que podrien incloure:

- Passivitat social i exploratòria.
- Percepció inhibida de la seva habilitat per moure's més enllà del seu espai físic immediat (p.e. agafar una joguina que requereixi un mínim estirament des d'una posició fixa assegut, o mantenir-se en una posició quadrúpeda per fer un pas gatejant).
- Un marge estret d'expressió afectiva, que pot quedar limitat tant en un estat d'irritabilitat com en un comportament constantment jovial reforçat pel personal.
- Distracció.
- Desinterès en exercicis motrius difícils que exigeixin coordinació ulls-mans, i preferència per un repertori limitat d'exercicis de motricitat que li permet onejar, colpejar, sacsejar i mastegar joguines mentre observa minuciosament el seu voltant.
- La persistència a mastegar joguines malgrat el grau de desenvolupament assolit que suggeriria la disminució o eliminació d'aquest tipus d'exploració (particularment remarcable en aquells lactants o nens petits amb traqueostomia, tant en els que reben nutrició oral completa com incompleta).

—Mínima vocalització i poquíssims intents de comunicació verbal.

Els efectes que es produeixen a llarg termini en el desenvolupament, provocats per una hospitalització a l'etapa maternal o primera infància, han estat analitzats per Douglas (1975), Dowling (1977), Quinton i Rutter (1976), Schaffer i Callender (1979), McDonal (1981) i Meijer (1985). La complexa interacció que es dona entre el nen hospitalitzat i el personal del seu entorn pot quedar més clara a través d'algun exemple d'un centre pediàtric de nivell 3 (com La Vall d'Hebron, Sant Pau, etc.).

Frank, poc després de néixer, desenvolupà necrosi enterocolitis, que ha requerit operacions intestinals importants i repetides, a més d'intervencions quirúrgiques addicionals per col·locar sondes intravenoses especials per permetre la provisió d'una nutrició totalment intravenosa. En els sis mesos de la seva vida no ha fet ni una sola menjada oral. Els seus pares el visiten cada nit perquè durant el dia han de treballar per mantenir els seus modestos ingressos i la cobertura de la seva assegurança. Així, Frank està despert fins molt tard a la nit i té son al matí quan les infermeres, metges, terapeutes i nutricionistes han d'avaluar els seus progressos i fer les seves intervencions. Quan desperten Frank, a cops donen explicacions: «No hauria d'estar dormint a aquestes hores del dia», «Probablement, s'acaba d'adormir», «De totes maneres es despertarà aviat», «A ell no li fa res» «Em serà molt difícil tornar a aquesta unitat més tard». De vegades Frank està irritable. Alguns professionals el consideren «mandrós» o «consentit».

Sandi es un cas realment preocupant. Té cinc mesos. Aquest és el seu segon ingrés d'una sèrie que sembla que serà de molts més. Té anomalies ortopèdiques i neurològiques significatives i sembla que no prospera malgrat la gran quantitat d'intervencions mèdiques. Sandi serà disminuïda en diverses àrees, a desgrat de la seva capacitat intel·lectual que sembla estar dins d'uns marges normals.

La mare de Sandi té un altre nen de tres anys, i per visitar Sandi viatja un total de dues hores tres o quatre cops per setmana, tan sovint com l'àvia es pot fer càrrec del germà de la Sandi. El pare cada cop hi és menys i el matrimoni és com més va més inestable. La seva mare sembla lluitadora de naixement, una mare dedicada que trobarà un camí per a la Sandi i un camí per a ella si cal.

Quan la Sandi és amb la seva mare, té suficient energia per mirar al voltant i somriure espontàniament a algunes cares conegudes i per arribar a algunes joguines lleugeres. Fins i tot alguna vegada fa refilets.

Però com que la terapeuta sempre fa la visita al matí, quan la seva mare no és amb ella, no ho pot veure. Veu la Sandi com una nena irritable (que ho és). En aquests moments la Sandi no s'alimenta oralment. Està afamada i inconsolable. S'aconsola succionant vigorosament el seu xumet. La Sandi té tendència a girar la cara a les assistents, i a cops sembla flàccida i somnolenta quan se l'agafa. Per tant, la Sandi no és una favorita, i no té com la seva companya d'habitació una cua de gent disposada a mimar-la.

Estratègies per a l'assistència del nen

Segons la meua experiència, el comportament problemàtic dels nens petits hospitalitzats desapareix, en gran part, i deixa de ser un problema significatiu quan els pares mantenen diàriament una comunicació mútuament gratificant. Per això el principal objectiu dels serveis psicosocials a les famílies hauria de ser encoratjar la comprensió positiva dels pares envers els seus fills i involucrar-los en les atencions diàries d'aquests. Malauradament, com que això sovint no és possible, el personal sanitari no ha d'estalviar esforços per encarregar-se i compensar els efectes del tractament mèdic.

Una manera d'afavorir el desenvolupament dels nens molt petits hospitalitzats és a través d'una atenció interdisciplinària coordinada. «Interdisciplinari» és un eslògan hospitalari dels anys 80. A cops sembla que com més especialistes hi estiguin implicats, més pensa la gent que l'hospital «està fent alguna cosa» per al nen. Però l'atenció interdisciplinària implica, a vegades, que el nen ha d'adaptar-se i respondre a massa cares noves; massa persones estranyes per donar consell o informació als pares, o per competir per l'atenció del nen. Els dies s'organitzen més en funció de com lligar els horaris del personal hospitalari que dels ritmes i pautes naturals del nen, i de quantitats ingents d'assistents sempre canviant, les necessitats de les quals poden ser incompatibles amb les necessitats d'afecte, de ritmes regulars, de motivació intrínseca i d'independència emergent dels nens malalts.

Les atencions d'un equip realment interdisciplinari no han de competir amb els interessos dels pares; s'hauria de promoure el paper dels pares com a coordinador de l'equip en benefici del nen; s'hauria de sensibilitzar els pares sobre la salut del nen tant dels aspectes sans com dels malalts, i també s'hauria de reforçar la percepció dels pares en els seus propis punts forts. Les atencions i teràpies vitals i de rehabilitació haurien d'estimular la capacitat emergent del nen de desenvolupar l'afectivitat, el plaer, un sentit de ritme i una activitat automotivada i autosatisfactòria, i proporcionar un equilibri entre els ritmes diaris regulars i activitats noves i interessants. Les condicions òptimes per a l'assistència interdisciplinària exigeixen ritmes regulars d'atenció per part d'un nombre mínim (i no màxim) de professionals. S'ha de convèncer el personal que jugui amb els nens d'una manera interactiva i sociable i no de manera intrusa que interrompi l'activitat del nen.

A més, el joc pot servir per a tractar necessitats emocionals i de desenvolupament de manera preventiva o curativa (Goldberger, 1988). Es pot utilitzar de manera preventiva per facilitar una interacció agradable pares-fill; per ajudar els pares a descobrir les capacitats del seu fill; per proporcionar unes oportunitats adequades per al desenvolupament; per estructurar el temps de cara a minimitzar la por i l'ansietat en períodes d'espera i per oferir experiències normalitzadores. El joc preventiu podria impli-

car que es planifiquin les atencions i la medicació del nen conjuntament, de manera que hi hagi blocs de temps llargs i ininterromputs per al joc i el descans. Llavors un nen de tres mesos que hagi de tenir els braços immobilitzats podria ser supervisat en un medi de joc sense restriccions i amb àmplies oportunitats per estirar els braços. Una mica abans que marxessin els pares d'un nen petit, una infermera o un especialista podria animar els pares a participar en jocs d'amagar i buscar. El joc pot ser utilitzat curativament per ajudar a establir ritmes regulars i satisfactoris i també per solucionar problemes creats per l'entorn hospitalari, com ara la passivitat, la incorporació de material mèdic a la imatge del cos, la canalització de la ira i la frustració, i la preparació i insensibilització davant les experiències mèdiques i de cirurgia. Com a exemples de jocs curatius podríem citar jocs que impliquen tirar coses de nines amb sondes i material mèdic que sigui familiar i específic a l'experiència mèdica del nen. L'ús del mirall i l'autoexploració ajudaria els nens a conèixer les parts del seu cos amagades per material mèdic (per exemple, a nens que necessiten respiradors pot ser que no els sigui possible de veure els seus peus o les seves mans per poder tocar-les i explorar-les).

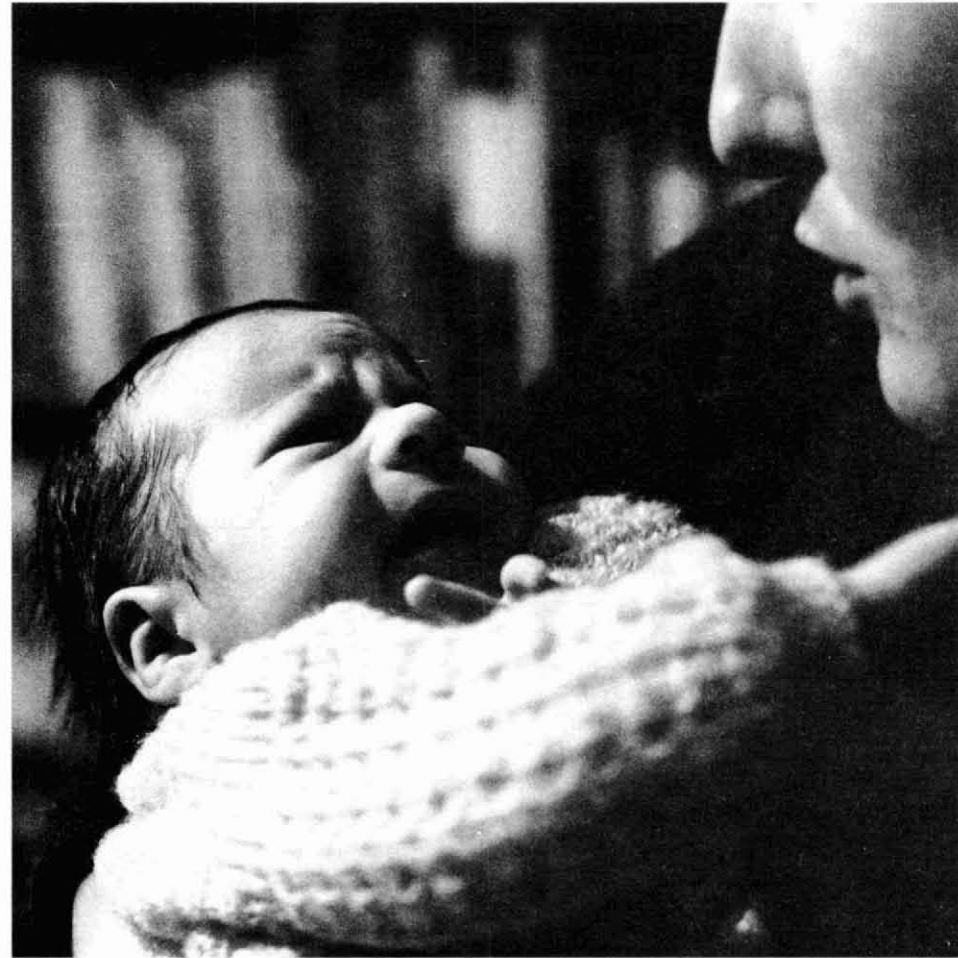
Tornem ara amb en Frank i la Sandi, per veure com podríem millorar la seva atenció.

Frank. Un pla d'assistència que seguís els ritmes de dormir i despertar del Frank probablement ajudaria a elevar el seu nivell d'interès i actuació i incrementaria la mútua satisfacció i gratificació en la relació del nen amb el personal.

Se li hauria de proporcionar alguns cops al dia, o tants cops com ho desitgessin els seus pares, l'experiència d'alimentar-se d'una manera adequada a un nen de la seva edat. Fins i tot una quantitat mínima de nutrició oral podria mantenir l'experiència de succionar, empassar (mentre l'abracem i acaronem podríem estimular Frank a succionar un xumet o amb una tetina de forma igual a la tetina que utilitzarem per a la seva alimentació). Un cop més, com a complement a l'atenció mèdica essencial, el temps valuós del personal hauria d'emprar-se per proporcionar aquestes experiències de normalització.

Sandi. Encara que tingués salut, probablement seria emocionalment fràgil. Se sent òptimament quan la seva mare es amb ella, però, què podem fer perquè la seva mare hi sigui més temps? Disposar a l'hospital, durant el dia, d'una guarderia per al germà? Oferir ajuda psicoterapèutica de cara a controlar l'increment de la tensió a la família, que sovint té com a focus el fet de si la Sandi ha de tornar a casa o no, de si s'hi ha de comptar en els plans de vacances...? Oferir una xarxa de suport de pares amb fills en circumstàncies similars per ajudar-se i aprendre mútuament?

La Sandi comença a gaudir amb el contacte social, sobretot a distància i si ningú la toca. En aquells moments que se li ofereix l'alimentació oral, se la prendrà sempre que estigui als braços d'una de les poques persones que gaudeixen atenent-la; en canvi, refusarà l'alimentació sense tenir en

**Ceres, Pintures de dit, Tempera,
Gouache, Barnís fixador,
Pasta Blanca per enganxar.
AL SERVEI DE L'ENSENYAMENT**

compte la gana que pugui tenir quan l'hi ofereix algú que no gaudeixi. Hauria de formar part del pla assistencial de les seves infermeres primàries i del seu especialista el respectar el nivell de confiança de la Sandi tant com sigui possible i acostar-s'hi lentament. Darrerament ha començat a tolerar tenir una assistenta asseguda al seu costat sense girar la cara. Encara que potser no miri alguna de les seves assistents predilectes, almenys ja no se la veu pàl·lida i flàccida quan se li acaricien els braços. Posar-li roba bonica podria ser un ganxo per atreure el personal cap a aquesta nena, que demostra un interès mínim cap a la gent i es tan poc apreciada per la majoria del personal hospitalari. Fa poc una terapeuta va expressar la seva inquietud que, quan va intentar interactuar amb la Sandi després de la teràpia, la nena no la va seguir visualment ni a ella ni a una joguina, ni es va girar responent a un soroll. (De fet en aquell moment, Sandi estava utilitzant la seva energia a buscar el seu xumet que no aconseguia posar-se a la boca per tenir el tractament intravenós al braç.) Fou una idea nova per a aquesta amable i responsable terapeuta (i per a l'estudiant que volia un kit de simulació blanc i negre per a millorar el seguiment visual de la Sandi) el que potser Sandi no podia mirar-los perquè estava massa cansada, famolenca i nerviosa com per dedicar-se a d'altra cosa que no fossin els petits plaers coneguts que podia subministrar-se ella mateixa. Va ser nou per a la terapeuta pensar que la psicomotricitat està tan estretament lligada a l'estat emocional.

Ara la Sandi demostra interès i és capaç d'agafar i subjectar joguines. Nosaltres hem de proporcionar-li oportunitats de complexitat adequada, varietat, satisfacció i interès conjuntament amb l'assistència adequada perquè aprengui a gaudir de la gent, a interessar-se per tot allò que l'envolta, a concentrar-se, i fins i tot a seguir els seus propis objectius dins l'entorn hospitalari.

Conclusió

En aquests temps d'un avenç tecnològic hospitalari ràpid, d'una disminució en la disponibilitat del personal i d'una prioritat d'assistència psicossocial, és un repte equiparar la qualitat de l'atenció emocional amb la qualitat de l'assistència tècnica. A més es necessita definir i exemplificar millor els paràmetres a seguir per a l'òptima assistència als lactants i nens petits hospitalitzats. El proveïment de personal i de serveis hauria d'estar basat més en criteris relacionats amb la qualitat de vida que en restriccions financeres a curt termini, i els responsables de l'assistència sanitària haurien d'esforçar-se a comprendre les prioritats del nen i fer-les seves.

J.G.

*The John Hopkin's Hospital
Children's Center
Baltimore-Maryland*

FRANCESCO TONUCCI ENS OFEREIX UNA NOVA, DIVERTIDA,
IRÒNICA I TENDRA VISIÓ SOBRE
EL MÓN DE LA INFÀNCIA.

COUNTERFORT

ALTRES TÍTOLS
DE L'AUTOR:

- AMB ULLS DE NEN
- INFANT S'HI NEIX

TAMBÉ VERSIÓ
EN CASTELLÀ

BARCANOVA

racó del conte

«AVIAT ARRIBARÉ...»

ROSA M. SERRANO

36-a

Per a la Creu
que en lloc de peixera
tenia una panxa
i en lloc de sireneta
un fill anomenat Aleix

Això diu que una vegada hi havia un poble anomenat Pa amb Xocolata. Al poble hi havia carrers, tres places, moltes botigues i una escola. L'escola estava voltada de tarongers i allà, més lluny, s'endevinava la mar. Des de les finestres de la classe de 5 anys no es veia ni l'aigua ni les barques, però tots els xiquets i les xiquetes sabien que allà baix... hi havia la mar.

Un dia... un dia de febrer, fou l'aniversari de Marina i el seu avi li va regalar, per a la seua classe, una peixera molt gran amb dos peixos daurats. La peixera era tan, tan gran que a Marina no li cabia entre els braços i l'hagué de portar sa mare a l'escola. Quin riure quan la veieren entrar a l'aula...! Semblava com si portés dues o tres o quatre criatures a la panxolina...!

Aquell dia feren una festa molt gran i l'activitat més important fou la d'observar tot el temps que bo desitjaren els nousvinguts. Els peixos aviat deixaren de ser els peixos i passaren a dir-se Pam i Pipa. I els animals semblaven divertits amb els seus noms i no paraven de fer cabrioles i footing aquàtic en la seua peixera. I s'ho feien molt bé encara que no fos olímpica.

Passà l'hivern i arribà la primavera, com passa sempre. Els xiquets i les xiquetes d'aquella classe de l'escola de Pa amb Xocolata ja sabien més cançons, més històries, més paraules que començassen amb la mateixa lletra que el seu nom i tenien també més ganes d'aprendre de llegir i escriure.

Un dilluns, en arribar a l'aula, trobaren la pissarra plena, pleneta de dibuixos. Era com una làmina d'un llibre sobre el mar: hi havia algues, estrelles i cavallets de mar, peixos de totes mides i colors i fins i tot una balena amb el seu sortidor. Enmig del dibuix i amb lletres molt grans hi havia escrit: AVIAT ARRIBARÉ!

Amb l'ajuda de la mestra, que es deia Ernestina i tenia la veu molt fina, tota la classe repetia A-VI-AT AR-RI-BA-RÉ i es preguntaven també:

—Però... qui, mestra, qui arribarà...?

I com ningú no sabia res de res, cada vegada estaven més encuriosits. Un gran signe d'interrogació col·lectiu penjava del sostre.

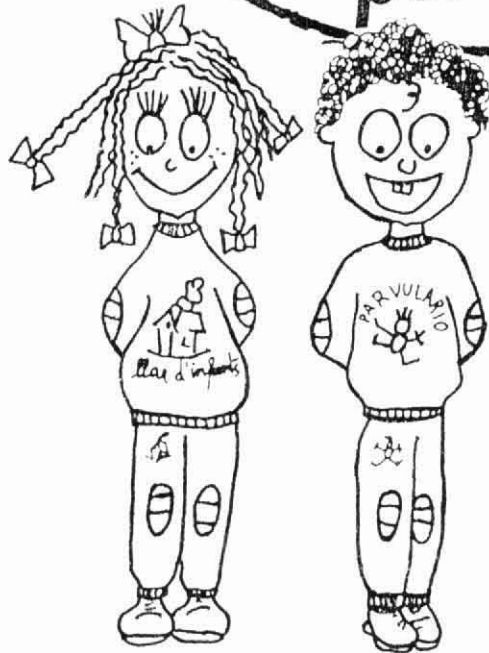
Aquella mateixa vesprada es posaren, asseguts a la rotllana, a explicar coses sobre els avis i les àvies: que si tenien cabell o no en tenien, que si tenien el color blanc o blau (les àvies) si anaven a la perruqueria, sobre la situació de les seues dentadures, sobre les històries i acudits que els explicaven... De sobte, sentiren tres trucs: POM! POM! POM!

Tots callaren i enmig d'un silenci, que impressionava per estrany, s'obrí la porta i entrà una velleta de cabells blanquíssims. Tots continuaren callats. La mestra també. Aleshores la velleta, amb una veu encara més fina que la d'Ernestina, els demanà:

—Us he sentit, des d'allà baix, parlar dels vells com jo i m'ha fet gràcia. Ara m'agradaria tant que em poguereu cantar tres cançons que parlen de la mar... o dels seus habitants o...

XANDALS - BABIS
CAMISETES - PANTALONS - SARRONS
MOTXILLES - PITETS

**Segur que
haviéu
pensat...**

- ✓ Donar un servei millor
- ✓ Oferir un producte a bon preu
- ✓ Pensar en la comoditat dels nens
- ✓ Distingir-se de la competència
- ✓ Sense la necessitat de fer comandes grosses

RIVASPORT amb els seus productes,
us dona l'oportunitat d'aconseguir-ho.

Demaneu informació a: Concepció Arenal, 97-101, Baixos
RIVASPORT, S.L. Tel. (93) 351 06 57
08027 BARCELONA

informacions

ASSOCIACIÓ DE MESTRES ROSA SENSAT

Pla de Treball Curs 1989-90

ASSOCIACIÓ
de MESTRES

ROSA SENSAT

L'activitat de l'Associació s'ha de centrar i potenciar en tres grans sectors:

- Aprofundiment i reflexió pedagògica.
- Formació del professorat.
- Política educativa.

D'altra banda, la història de «Rosa Sensat», els recursos de què disposa i també la necessitat present de l'Associació fa que ens hàgim de plantejar les característiques que hi responguin degudament i que centrem en tres, dues inherents al mateix treball:

- qualitat
 - participació activa dels socis, dinamització i suport de les instàncies de base, treball en equip, orientació col·lectiva coherent
- una que n'és conseqüència:
- difusió

GRUPS D'APROFUNDIMENT I REFLEXIÓ PEDAGÒGICA I POLÍTICA EDUCATIVA

Per dur a terme les prioritats enunciades pel que fa a àmbits d'activitat i característiques bàsiques, es constituïran les següents instàncies:

** Grup de reflexió psicopedagògica*

Constituirà l'eix d'aprofundiment pedagògic entorn del qual ha de girar o estar connectada en certa manera tota l'activitat de la casa.

** Grup de política educativa*

Ha de facilitar informació més o menys elaborada de la realitat social educativa: actuacions de les administracions, lleis, decrets i ordres, problemàtiques professional i laboral, promoure el debat i proposar les accions que eventualment calgui emprendre.

** Etapes*

En la línia que s'apuntava al Projecte, les etapes quedaran integrades en el grup de psicopedagogia per assegurar els objectius i característiques globals i els específics de cada etapa. El grup de psicopedagogia promourà, si s'escau, la constitució de grups específics per a cada etapa.

* Grups de treball diversos

Fins ara els grups de treball s'han constituït espontàniament com a mitjà d'experiències per avançar en la didàctica, metodologia i orientació de temes concretes.

L'Associació fomentarà el bon funcionament dels ja existents, la formació de nous i la seva implicació en l'activitat general de la casa (serveis, cursos, EE, etc.) i procurarà la coordinació i coherència de la seva línia pedagògica.

* Seminaris

Es potenciarà també la formació, per un temps determinat, de seminaris, amb objectius semblants als dels grups de treball, però amb un expert de la matèria altament qualificat, que determini la metodologia i guiï el treball. És una manera de millorar o progressar metodològicament per a grups que per ells mateixos ja han arribat a un sostre i d'obrir noves perspectives.

Els seminaris podran realitzar-se a partir de les propostes que facin els grups de treball i també a iniciativa de l'executiu.

FORMACIÓ PERMANENT

* Cursos d'hivern

1. S'establirà un calendari de programes perquè els interessats coneguin amb temps les ofertes.

2. A partir de les necessitats dels mestres, detectades a l'Escola d'Estiu, s'establirà el programa de cursos que millor hi responguin.

Es pot avançar que els cursos de Rosa Sensat seran complementaris dels que es facin en els plans unitaris de formació per districtes:

- per a zones que no hi entren
- contrapès als cursos més institucionals dels plans unitaris
- cursos d'aprofundiment o de nivell superior.

Els cursos es complementaran amb conferències, debats, etc. sobre temes d'actualitat o d'aprofundiment: Reforma del Sistema Educatiu i altres.

* Cursos de català

Pel que fa a l'escola de català, a més dels cursos habituals

- cursos d'adults
- cursos d'especialització (correcció, fonètica, etc.)

s'està gestant la participació en un Consorci per a la normalització lingüística integrat per la Generalitat, ajuntaments i entitats sense afany de lucre (Òmnium Cultural, Rosa Sensat, Xarxa), amb els següents objectius:

- cursos
- assessorament
- dinamització
- formació permanent

* Escola d'Estiu

S'establirà un lligam més estret: grups de treball i etapes → Escola d'Estiu → cursos d'hivern → grups de treball i etapes...

L'orientació general de l'Escola d'Estiu vindrà dibuixada, com sempre, per la Rectora però amb un paper important de propostes del grup de psicopedagogia i política educativa i altres instàncies de l'Associació.

Es vigilarà en l'enfoc, contingut i forma, que va variant any rera any segons la percepció de les necessitats i les preferències expressades pels assistents.

* Plans Unitaris

Dins de la formació permanent hi ha els plans unitaris dels diferents districtes de la ciutat de Barcelona en els quals estem integrats com a entitat co-organitzadora. Amb aquests plans es cobreix un àmbit de la formació permanent, que a més entra en l'horari lectiu dels mestres.

ASSESSORAMENT

1. S'arbitrarà com promocionar el servei d'Assessorament a escoles i professionals de l'ensenyament, que ja s'està duent en l'actualitat.

2. Un dels aspectes de l'assessorament fa referència a ABACUS. L'Associació

- té una representació en el Consell Rector d'Abacus
- té la responsabilitat de l'Àrea de Consumidors creada el curs 87-88, que funciona dins d'Abacus.
- fa altres tipus d'assessorament: el joc i la joguina, material didàctic, col·laboració Abacus-Seminari de Bibliografia Infantil en els suplementes de *Quins llibres han de llegir els nens*.

RELACIÓ AMB LA RESTA DE MOVIMENTS

* La Federació de M.R.P.

La relació amb la resta de Moviments es fa majoritàriament a través de la Federació de M.R.P., amb una presència que voldríem que fos cada vegada més activa, tant a la Junta com en els diferents àmbits en què s'organitza (pedagògic, de formació, currículum...)

En aquest moment es plantegen ja projectes comuns immediats. Això es fa amb la voluntat d'aconseguir que la col·laboració amb la Federació sigui cada vegada més estreta i prengui una dimensió més gran.

* La resta de Moviments

A través de la Federació estem en contacte amb els altres Moviments de la resta de l'estat i es participa en les trobades que a nivell estatal es realitzen cada any.

Esporàdicament es fan assessoraments i intercanvis amb altres Moviments.

Igualment es procurarà de contactar amb Moviments de la resta d'Europa per promoure l'intercanvi i la cooperació amb ells.

DIFUSIÓ

Serà una prioritat del curs que ve fer la difusió de les activitats i productes de l'Associació des d'un punt de vista tant pedagògic com comercial. S'establiran tan aviat com sigui possible els mecanismes per tirar-ho endavant.

COOPERACIÓ INTERNACIONAL

D'acord amb les orientacions de la Rectora es faran els contactes que calguin per participar en la cooperació internacional en matèria educativa. De fet, s'han iniciat els corresponents per a la cooperació amb una escola de mestres de Nicaragua.

PROJECCIÓ DE L'ASSOCIACIÓ

1. Es continuarà la presència en el «Secretariat de la Campanya en defensa de l'Escola Pública i la seva qualitat», com a membres de la Federació de Moviments i representants de la ciutat de Barcelona.

2. Continuarà també la coordinació de les pàgines de «El Pati» del Diari de Barcelona.
3. Es participarà en el Consell Escolar de Barcelona i es fomentarà que hi hagi la presència de socis, en representació de l'Associació, en cada un dels districtes.

«I Congreso Internacional Infancia y Sociedad»

Del 20 al 23 de novembre de 1989 tindrà lloc al Palacio de Congresos de Madrid el «I Congreso Internacional Infancia y Sociedad», amb el tema «Bienestar y derechos sociales de la infancia». Per a més informació dirigiu-vos a la Secretaria Tècnica: Ministerio de Asuntos Sociales. Centro de Estudios del Menor. C/ Pastor, 2. 28003 Madrid.

Premi d'Il·lustració. Biennal de Bratislava

Enguany ha tingut lloc el lliurament del premi d'il·lustració de llibres que cada dos anys organitza la Biennal de Bratislava (Txecoslovàquia). Aquesta vegada el premi s'ha atorgat a un il·lustrador de casa nostra, en Gusti, per la col·lecció de llibres d'en Pip: *Pip i la línia*, *Pip i el color vermell*, *Pip i el dia*,... (Barcelona. PAM, 1987). No és aquesta la primera vegada que en Gusti rep el reconeixement públic per la seva tasca d'il·lustrador ja que l'any 88 va quedar finalista del premi Lazarillo i també aquest mateix any va aconseguir el primer premi de Cartells de la setmana del Llibre.

I tampoc no és aquesta la primera vegada que el premi de la Poma d'Or recau en un il·lustrador espanyol. Però el que sí que és nou és el fet que un premi d'aquesta importància s'hagi atorgat a una col·lecció de llibres per a mirar, molt propis, per tant, per a nens petits.

El lliurament oficial del premi es farà el mes de desembre durant la Setmana del Llibre per a Infants que tindrà lloc al Saló del Tinell, on enguany hi haurà una exposició d'il·lustradors txecs, i el nostre guardonat rebrà el premi de mans d'un d'ells, Igor Svěch. Però no s'acaba aquí tot això, ja que el tema de la Setmana del Llibre serà sobre els llibres de gegants, tema força adient per als nens i nenes de les nostres classes. Seria una llàstima perdre's l'anada al Tinell, aquest any... Ah! demaneu lloc amb temps suficient.

Concursos

La revista «El Magisterio Español» i la «Escuela en Acción», convoquen el II Concurs de Contes, Llegendes i Cançons populars a l'escola i el III Concurs d'Experiències Didàctiques i Investigació a l'aula. El termini de recepció d'originals acaba el 30 de juny de 1990.

Per a més informació, adreceu-vos a Servicios de Información, Educativos y de Noticias, S.A. al carrer Hortaleza, 102. Madrid 28004 Tel. (91) 419 64 89.

Temes d'Infància, és una col·lecció de llibres de l'Associació de Mestres Rosa Sensat. Vol esdevenir un instrument de treball, una aportació més a aquest compromís col·lectiu que molts professionals han pres per convertir en realitat el projecte per a una bona atenció educativa al nen petit.

Temes d'Infància, és una iniciativa conjunta de l'Associació de Mestres Rosa Sensat, i la Diputació de Barcelona.

ÍNDEX GENERAL 1989

- 1.— SECCIONS DE LA REVISTA
- 2.— TEMES
- 3.— AUTORS

SECCIONS DE LA REVISTA

Bones pensades

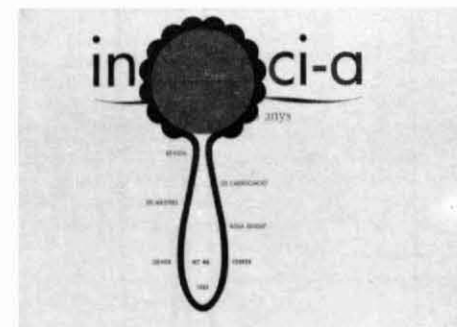
- Llocs per jugar núm. 46 p. 15
- Contes que sonen (I) núm. 47 p. 17
- Contes que sonen (i II) núm. 48 p. 16
- Titelles de Sobre núm. 49 p. 25
- Jocs de dits (I) núm. 50 p. 17
- Jocs de dits (II) núm. 51 p. 20

Editorial

- Congressos núm. 46 p. 1
- Ara és l'hora núm. 47 p. 1
- Volem els 3 anys a l'escola pública núm. 48 p. 1
- Els drets dels infants núm. 49 p. 1
- Falten tres anys per al 92 núm. 50 p. 1
- Editorial 51 núm. 51 p. 1

Educar de 0 a 6 anys

- MALAGARRIGA ROVIRA Teresa-L'audició musical en conserva i en directe núm. 46 p. 4-6
- NOGUÉS CANUDAS Montserrat-El nen que no demana atenció núm. 46 p. 7-9
- GONZÁLEZ-AGÀPITO Josep-Pestalozzi i l'educació de la primera infància núm. 47 p. 4-5
- COLOMER VALLICROSA Jaume-Treball en equip? no, gràcies núm. 47 p. 6-8
- OLLÉ ROMEU M. Àngels-Llengua i comunicació no verbal núm. 48 p. 4-6
- RUBIO REMENDO Isidre-Dansa tradicional a l'escola núm. 48 p. 7-8
- CODINA MIR M. Teresa-Què valorem avui, amb vistes a demà! núm. 49 p. 5-10
- ALEMANY A.-COLS C.-FABREGAT R.-MAJEM T.-MARTÍN L.-PERRAMON M.-La llum núm. 49 p. 11-14
- PUJOL FORN Jordi-«Senyo», què és la tardor? núm. 50 p. 4-9

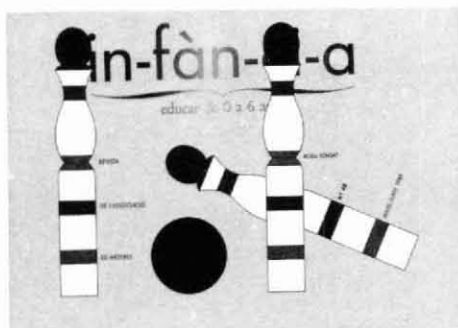
- FERRER Isabel-Sentir, escoltar? núm. 50 p. 10-11
- SCHAFFER H. Rudolph-La millor manera d'educar núm. 51 p. 4-8

Escola 0-3

- COLS CLOTET Carme-L'escola dels petits: un model d'educació cooperativa núm. 46 p. 10-12
- FALK Judit-L'infant autònom núm. 46 p. 13-14
- COLS CLOTET Carme-Les petites coses que es tradueixen en valors núm. 47 p. 10-13
- THIÓ DE POL Carme-La relació amb els pares a l'escola bressol núm. 47 p. 14-16
- BALAGUER FELIP Irene-Qualitat de l'educació a l'escola bressol núm. 48 p. 9-11
- FLEURI Chantal-KHERROUBI M.-La formació permanent dels professionals dels més petits núm. 48 p. 12-15
- SCOPESSI Alda-La qualitat de vida dels infants a l'escola bressol núm. 49 p. 15-21
- SANCHO PALACIOS Núria-RENOM Verònique-Una manera de fer ciències a l'escola núm. 49 p. 22-24
- MAJEM JORDI Teresa-Audició musical. Una experiència en el grup de lactants núm. 50 p. 12-16
- GONZÁLEZ-AGÀPITO Josep-Dolors Canals. Vers una nova educació infantil núm. 50 p. 18-19
- MAJEM JORDI Teresa-La cançó en el grup de lactants núm. 51 p. 9-14

Escola 3-6

- GARCÍA RAFI Josep Vicent-MANUEL Carme-Parvularis al País de Gal·les. Esperança de futur d'una llengua núm. 46 p. 16-18
- GONZÁLEZ-AGÀPITO Josep-Catàlegs de material escolar núm. 46 p. 20-21
- ORSOLINI Margherita-Narració i joc simbòlic núm. 47 p. 18-24
- BOIXADERA SELVAS Montserrat-ASTRALS Maite-SALA Rosa-La motivació i el reforç en l'adquisició dels hàbits núm. 48 p. 17-20
- GONZÁLEZ-AGÀPITO Josep-Visita a un parvulari Fröbelià núm. 48 p. 22-23
- GONZÁLEZ-AGÀPITO Josep-Pauline Kergomard, renovadora del parvulari públic francès núm. 49 p. 26-27
- GIMENO SORIA Xavier-MARTÍNEZ M. Teresa-És pot estudiar l'esquelet humà al parvulari? núm. 49 p. 28-30
- FORNÀS Walter-Orientar les orientacions núm. 50 p. 20-24
- VALLÈS GENÉ Jordi-Diferents ritmes en l'aprenentatge del nombre. De qui, del nen o de l'adult? núm. 50 p. 25-27
- DíEZ Carmen-Amb les persianes obertes núm. 51 p. 16-19

Infant i societat

- MASJOAN CODINA Josep M.-Els valors a l'escola dels petits ... núm. 46 p. 22-27
- GONZÁLEZ CARRERA Carme-MARTÍNEZ Engràcia-SADURNÍ Assumpta-Anem al museu núm. 46 p. 28-29
- PUJOL PAULÍ Pere-L'edifici escolar actual, pot acollir la classe de tres anys? núm. 47 p. 26-27
- GAIRÍN SALLÁN Joaquim-Actituds democràtiques i civisme núm. 47 p. 28-29
- CELA OLLER Jaume-El vell bell ofici núm. 48 p. 25-27
- LOWINGER Kathi-El llibre infantil canadenc núm. 48 p. 28-29
- JUBERT GRUART Joaquim-Konrad Lorenz, l'etòleg que parlava amb les aus i als educadors núm. 48 p. 30-34
- BICE-La convenció sobre els drets de l'infant núm. 49 p. 31-34
- ZARAGOZA Rosa-Cançons de bressol de la Mediterrània núm. 49 p. 35-36
- ESPINÀS Josep M.-Estimada Olga núm. 50 p. 28-29
- BALAGUER FELIP Irene-Dona i infància núm. 50 p. 31-32
- COORDINADORA CATALANA DE SERVEI A L'INFANT-La convenció sobre els drets de l'infant núm. 51 p. 21-24
- GONZÁLEZ-AGÀPITO Josep-L'Escola de Jardineres Educadores del CICF núm. 51 p. 25-27

Infant i salut

- FALK Judit-Atenció personal i prevenció núm. 46 p. 31-36
- PÉREZ OLARTE Pere-El nen epilèptic núm. 47 p. 31-33
- GUIXÀ CAMPRODON Josep-Petits problemes del llenguatge infantil de 0 a 6 anys núm. 47 p. 34-38
- MIRALPEIX JUBANY M. Assumpta-El pa i l'aigua a l'hora de menjar a l'E.B. i al parvulari núm. 48 p. 36-38
- TARDOS Anna-El llenguatge dels gestos en la comunicació precoç núm. 49 p. 37-40
- BURGUERA Ramona-BIOSCA Maria-La farmaciola a punt núm. 49 p. 41-43
- GANDINI Lella-Posar els nens al llit núm. 50 p. 33-36
- RAPISARDI Gherardo-DONZELLI Gian Paolo-El son dels nens i les preocupacions dels pares núm. 50 p. 37-40
- GOLDBERGER Joy-Infants hospitalitzats núm. 51 p. 29-34

Racó del conte

- DURAN ARMENGOL Teresa-El savi intergalàctic núm. 46 p. 38-39
- CARRANZA Maite-La Maria Marranoia núm. 47 p. 40-41
- ALIBÉS RIERA Dolors-Boira a les butxaques núm. 48 p. 41
- CELA OLLER Jaume-Qui se'ns menja les lletres? núm. 49 p. 44-45
- ROS VILANOVA Roser-A sopar! núm. 50 p. 42-43
- SERRANO LLÀCER Rosa-«Aviat arribaré» núm. 51 p. 36-37

Temps era temps

- GONZÁLEZ-AGÀPITO Josep-Catàlegs de material escolar núm. 46 p. 20-21
- GONZÁLEZ-AGÀPITO Josep-Pestalozzi i l'educació de la primera infància núm. 47 p. 4-5
- GONZÁLEZ-AGÀPITO Josep-Visita a un parvulari Fröbelià núm. 48 p. 22-23
- GONZÁLEZ-AGÀPITO Josep-Pauline Kergomard renovadora del parvulari públic francès núm. 49 p. 26-27
- GONZÁLEZ-AGÀPITO Josep-Dolors Canals. Vers una nova educació infantil núm. 50 p. 18-19
- GONZÁLEZ-AGÀPITO Josep-L'Escola de Jardineres Educadores del CICF núm. 51 p. 25-27

TEMES

Actualitat educativa

- BOIXADERA SELVAS Montserrat-ASTRALS, Maite-SALA Rosa-La motivació i el reforç en l'adquisició d'hàbits núm. 48 p. 17-20
- CODINA MIR M. Teresa-Què valorem avui, amb vistes a demà! núm. 49 p. 5-10
- COLS CLOTET Carme-Les petites coses que es tradueixen en valors núm. 47 p. 10-13

Adaptació

- BALAGUER FELIP Irene-Qualitat de l'educació a l'escola bressol núm. 48 p. 9-11
- NOGUÉS CANUDAS Montserrat-El nen que no demana atenció núm. 46 p. 7-9

Alimentació

- MIRALPEIX JUBANY M. Assumpta-El pa i l'aigua a l'hora de menjar l'E.B. i al parvulari núm. 48 p. 36-38

Anàlisi Institucional

- BALAGUER FELIP Irene-Qualitat de l'educació a l'escola bressol núm. 48 p. 9-11
- PUJOL PAULÍ Pere-L'edifici escolar actual, pot acollir la classe 3 anys? núm. 47 p. 26-27

Aprenentatge

- GAIRÍN SALLÁN Joaquim-Actituds democràtiques i civisme núm. 47 p. 28-29

Avaluació

- COLOMER VALLICROSA Jaume-Treball en equip? no, gràcies núm. 47 p. 6-8

Comunicació

- FERRER Isabel-Sentir, escoltar? núm. 50 p. 10-11
- NOGUÉS CANUDAS Montserrat-El nen que no demana atenció núm. 46 p. 7-9
- OLLÉ ROMEU M.Àngels-Llengua i comunicació no verbal núm. 48 p. 4-6
- ORSOLINI Margherita-Narració i joc simbòlic núm. 47 p. 18-24
- TARDOS Anna-El llenguatge dels gestos en la comunicació precoç núm. 49 p. 37-40

Cultura

- ALEMANY A.-COLS C.-FABREGAT R.-MAJEM T.-MARTÍN L.-PERRAMON M. La llum núm. 49 p. 11-14
- ZARAGOZA Rosa-Cançons de bressol de la Mediterrània núm. 49 p. 35-36

Dona

- BALAGUER FELIP Irene-Dona i infància núm. 50 p. 31-32

Drets de l'infant

- BALAGUER FELIP Irene-Dona i infància núm. 50 p. 31-32
- BICE-La convenció sobre els drets de l'infant núm. 49 p. 31-34
- COORDINADORA CATALANA DE SERVEI A L'INFANT-La convenció sobre els drets de l'infant núm. 51 p. 21-24

Educació arreu del món

- GARCÍA RAFI Josep Vicent-MANUEL Carme-Parvularis al País de Gal·les. Esperança de futur d'una llengua núm. 46 p. 16-18
- GONZÁLEZ-AGÀPITO Josep-Pauline Kergomard renovadora del parvulari públic francès núm. 49 p. 26-27

Educació

- BOIXADERA SELVAS Montserrat-ASTRALS Maite-SALA Rosa-La motivació i el reforç en l'adquisició dels hàbits núm. 48 p. 17-20
- CODINA MIR M. Teresa-Què volem avui, amb vistes a demà! núm. 49 p. 5-10
- GONZÁLEZ-AGÀPITO Josep-Pestalozzi i l'educació de la primera infància núm. 47 p. 4-5
- JUBERT GRUART Joaquim-Konrad Lorenz, l'etòleg que parlava amb les aus i als educadors núm. 48 p. 30-34
- MALAGARRIGA ROVIRA Teresa-L'audició musical en conserva i en directe núm. 46 p. 4-6
- SCOPESI Alda-La qualitat de vida dels infants a l'escola bressol núm. 49 p. 15-21

Educació Sensorial

- FERRER Isabel-Sentir, escoltar? núm. 50 p. 10-11

Educació cívica

- COLS CLOTET Carme-Les petites coses que es tradueixen en valors núm. 47 p. 10-13
- GAIJÍN Joaquim-Actituds democràtiques i civisme núm. 47 p. 28-29

Entrevistes

- FALK Judit-L'infant autònom núm. 46 p. 13-14
- LOWINGER Kathi-El llibre infantil canadenc núm. 48 p. 28-29
- ZARAGOZA Rosa-Cançons de bressol de la Mediterrània núm. 49 p. 35-36

Escola Bressol

- COLS CLOTET Carme-L'escola dels petits: un model d'educació cooperativa núm. 46 p. 10-12
- ALEMANY A.-COLS C.-FABREGAT R.-MAJEM T.-MARTÍN L.-PERRAMON M.-La llum núm. 49 p. 11-14
- MAJEM JORDI Teresa-Audició musical. Una experiència en el grup de lactants núm. 50 p. 12-16
- MAJEM JORDI Teresa-La cançó en el grup de lactants núm. 51 p. 9-14
- SANCHO PALACIOS Núria-RENOM Verònique-Una manera de fer ciències a l'escola núm. 49 p. 22-24

Escola Bressol

- SCOPESI Alda-La qualitat de vida dels infants a l'escola bressol núm. 49 p. 15-21

Escola d'Estiu

- MASJOAN CODINA Josep M.-Els valors a l'escola dels petits núm. 46 p. 22-27

Esport

- RUBIO Isidre-Dansa tradicional a l'escola núm. 48 p. 7-8

Expressió

- OLLÉ ROMEU M.Àngels-Llengua i comunicació no verbal núm. 48 p. 4-6
- RUBIO Isidre-Dansa tradicional a l'escola núm. 48 p. 7-8

Fer de Mestre

- COLS CLOTET Carme-L'escola dels petits: un model d'educació cooperativa núm. 46 p. 10-12
- THIÓ DE POL Carme-La relació amb els pares a l'escola bressol núm. 47 p. 14-16

Formació de mestres

- FLEURY Chantal-KHERROUBI Martine-La Formació permanent dels professionals dels més petits núm. 48 p. 12-15
- GONZÁLEZ-AGÀPITO Josep-L'Escola de Jardineres Educadores del CICF núm. 51 p. 25-27

Història

- GONZÁLEZ-AGÀPITO Josep-Catàlegs de material escolar núm. 46 p. 20-21
- GONZÁLEZ-AGÀPITO Josep-Pestalozzi i l'educació de la primera infància núm. 47 p. 4-5
- GONZÁLEZ-AGÀPITO Josep-Visita a un parvulari Fröbelià núm. 48 p. 22-23
- GONZÁLEZ-AGÀPITO Josep-Pauline Kergomard renovadora del parvulari públic francès núm. 49 p. 26-27
- GONZÁLEZ-AGÀPITO Josep-Dolors Canals. Vers una nova educació infantil núm. 50 p. 18-19
- GONZÁLEZ-AGÀPITO Josep-L'Escola de Jardineres Educadores del CICF núm. 51 p. 25-27

Infància

- BICE-La convenció sobre els drets de l'infant núm. 49 p. 31-34
- COORDINADORA CATALANA DE SERVEI A L'INFANT-La convenció sobre els drets de l'infant núm. 51 p. 21-24
- GANDINI Lella-Posar els nens al llit núm. 50 p. 33-36
- RAPISARDI Gherardo-DONZELLI Gian Pablo-El son dels nens i les preocupacions del pares núm. 50 p. 37-40

Integració

- ESPINÀS Josep M-Estimada Olga núm. 50 p. 28-29

Joc

- ORSOLINI Margherita-Narració i joc simbòlic núm. 47 p. 18-24

Literatura Infantil

- ALIBÉS RIERA Dolors-Boira a les butxaques núm. 48 p. 41
- CARRANZA Maite-La Maria Marranoia núm. 47 p. 40-41
- CELA OLLER Jaume-Quí se'ns menja les lletres? núm. 49 p. 44-45
- DURAN ARMENGOL Teresa-El savi intergalàctic núm. 46 p. 38-39
- LOWINGER Kathi-El llibre infantil canadenc núm. 48 p. 28-29
- ROS VILANOVA Roser-A sopar! núm. 50 p. 42-43
- SERRANO LLÀCER Rosa-«Aviat arribaré...» núm. 51 p. 36-37

Llengua

- GARCÍA RAFI Josep Vicent-MANUEL Carme-Parvulari al País de Gal·les. Esperança de futur d'una llengua núm. 46 p. 16-18

Llenguatge

- GUIXÀ CAMPRODON Josep-Petits problemes del llenguatge infantil de 0 a 6 anys núm. 47 p. 25-27

Matemàtica

- VALLÈS GENÉ Jordi-Diferents ritmes en l'aprenentatge del nombre. De qui, del nen o de l'adult? núm. 50 p. 25-27

Medi Ambient

- PUJOL FORN Jordi-«Senyo», què és la tardor? núm. 50 p. 4-9

Medicina

- BURGUERA Ramona-BIOSCA Maria-La farmaciola a punt núm. 49 p. 41-43
- PÉREZ OLARTE Pere-El nen epilèptic núm. 47 p. 31-33

Metodologia

- SANCHE PALACIOS Núria-RENOM Verònique-Una manera de fer ciències a l'escola núm. 49 p. 22-24

Música

- MAJEM JORDI Teresa-Audició musical. Una experiència en el grup de lactants núm. 50 p. 12-16
- MAJEM JORDI Teresa-La cançó en el grup de lactants núm. 51 p. 9-14
- MALAGARRIGA ROVIRA Teresa-L'audició musical en conserva i en directe núm. 46 p. 4-6
- ZARAGOZA Rosa-Cançons de bressol de la Mediterrània núm. 49 p. 35-36

Neurologia

- PÉREZ OLARTE Pere-El nen epilèptic núm. 47 p. 31-33

Organització Escolar

- COLOMER VALLICROSA Jaume-Treball en equip? no, gràcies .. núm. 47 p. 6-8

Pares

- CELA OLLER Jaume-El vell bell ofici núm. 48 p. 25-27

Parvulari

- DíEZ Carmen-Amb les persianes obertes núm. 51 p. 16-19
- FORNESA Walter-Orientar les orientacions núm. 50 p. 20-24
- GIMENO SORIA Xavier-MARTÍNEZ M. Teresa-Es pot estudiar l'esquelet humà al parvulari? núm. 49 p. 28-30
- PUJOL FORN Jordi-«Senyo», què és la tardor? núm. 50 p. 4-9
- PUJOL PAULÍ Pere-L'edifici escolar actual, pot acollir la classe de tres anys? núm. 47 p. 26-27
- VALLÈS GENÉ Jordi-Diferents ritmes en l'aprenentatge del nombre. De qui, del nen o de l'adult? núm. 50 p. 25-27

Pedagogia

- SCHAFFER H. Rudolph-La millor manera d'educar núm. 51 p. 4-8

Pensament

- CELLA OLLER Jaume-El vell bell ofici núm. 48 p. 25-27

Plàstica

- GONZÁLEZ Carme-MARTÍNEZ Engràcia-SADURNÍ Assumpta-Anem al museu núm. 46 p. 28-29

Prevenió Sanitaria

- BURGUERA Ramona-BIOSCA Maria-La farmaciola a punt núm. 49 p. 41-43
- FALK Judit-Atenció personal i prevenció núm. 46 p. 31-36
- GUIXÀ CAMPRODON Josep-Petits problemes del llenguatge infantil de 0 a 6 anys núm. 47 p. 34-38

Programació

- FORNESA Walter-Orientar les orientacions núm. 50 p. 20-24

Psicologia

- JUBERT GRUART Joaquim-Konrad Lorenz, l'etòleg que parlava amb les aus i als educadors núm. 48 p. 30-34

Puericultura

- FALK Judit-Atenció personal i prevenció núm. 46 p. 31-36
- GONZÁLEZ-AGÀPITO Josep-Dolors Canals. Vers una nova educació infantil núm. 50 p. 18-19

Recursos didàctics

- GIMENO SORIA Xavier-MARTÍNEZ M. Teresa-Es pot estudiar l'esquelet humà al parvulari? núm. 49 p. 28-30
- GONZÁLEZ Carme-MARTÍNEZ Engràcia-SADURNÍ. Assumpta-Anem al museu núm. 46 p. 28-29

Relació amb pares

- DíEZ Carmen-Amb les persianes obertes núm. 51 p. 16-19
- GOLDBERGER Joy-Infants hospitalitzats núm. 51 p. 29-34
- THIÓ DE POL Carme-La relació amb els pares a l'escola bressol núm. 47 p. 14-16

Salut

- FALK Judit-Atenció personal i prevenció núm. 46 p. 31-36
- GANDINI Lella-Posar els nens al llit núm. 50 p. 33-36
- GOLDBERGER Joy-Infants hospitalitzats núm. 51 p. 29-34
- MIRALPEIX JUBANY M. Assumpta-El pa i l'aigua a l'hora de menjar a l'E.B. i al parvulari núm. 48 p. 36-38
- RAPISARDI Gherardo-DONZELLI Gian Paolo-El son dels nens i les preocupacions dels pares núm. 50 p. 37-40
- TARDOS Anna-El llenguatge dels gestos en la comunicació precoç núm. 49 p. 37-40

Societat

- BICE-La convenció sobre els drets de l'infant núm. 49 p. 31-34
- COORDINADORA CATALANA DE SERVEI A L'INFANT-La convenció sobre els drets de l'infant núm. 51 p. 21-24
- LOWINGER Kathi-El llibre infantil canadenc núm. 48 p. 28-29
- FLEURY Chantal-KHERROUBI Martine-Formació permanent dels professionals dels més petits núm. 48 p. 12-15
- GONZÁLEZ-AGÀPITO Josep-Visita a un parvulari Fröbelià núm. 48 p. 22-23
- SCHAFFER H. Rudolph-La millor manera d'educar núm. 51 p. 4-8

Sociologia

- ESPINÀS Josep M-Estimada Olga núm. 50 p. 28-29
- MASJOAN CODINA Josep M.-Els valors a l'escola dels petits núm. 46 p. 22-27

AUTORS

• ALEMANY A.-La llum	núm. 49 p. 11-14
• ALIBÉS RIERA Dolors-Boira a les butxaques	núm. 48 p. 41
• ASTRALS Maite-La motivació i el reforç en l'adquisició dels hàbits ..	núm. 48 p. 17-20
• BALAGUER FELIP Irene-Qualitat de l'educació a l'escola bressol ..	núm. 48 p. 9-11
• BALAGUER FELIP Irene-Dona i infància	núm. 50 p. 31-32
• BICE-La convenció sobre els drets de l'infant	núm. 49 p. 31-34
• BIOSCA Maria-La farmaciola a punt	núm. 49 p. 41-43
• BOIXADERA SELVAS Montserrat-La motivació i el reforç en l'adquisició d'hàbits	núm. 48 p. 17-20
• BURGUERA Ramona-La farmaciola a punt	núm. 49 p. 41-43
• CARRANZA Maite-La Maria Marronoia	núm. 47 p. 40-41
• CELA OLLER Jaume-El vell bell ofici	núm. 48 p. 25-27
• CELA OLLER Jaume-Qui se'ns menja les lletres?	núm. 49 p. 44-45
• CODINA MIR M.Teresa-Què valorem avui, amb vistes a demà!	núm. 49 p. 5-10
• COLOMER VALLICROSA Jaume-Treball en equip? no, gràcies	núm. 47 p. 6-8
• COLS CLOTET Carme-L'escola dels petits: un model d'educació cooperada	núm. 46 p. 10-12
• COLS CLOTET Carme-Les petites coses que es tradueixen en valors	núm. 47 p. 10-13
• COLS CLOTET Carme-La llum	núm. 49 p. 11-14
• COORDINADORA CATALANA DE SERVEI A L'INFANT-La convenció sobre els drets de l'infant	núm. 51 p. 21-24
• DÍEZ Carmen-Amb les persianes obertes	núm. 51 p. 16-19
• DONZELLI Gian Paolo-El son dels nens i les preocupacions dels pares	núm. 50 p. 37-40
• DURAN ARMENGOL Teresa-El savi intergalàctic	núm. 46 p. 38-39
• ESPINÀS Josep M.-Estimada Olga	núm. 50 p. 28-29
• FABREGAT R.-La llum	núm. 49 p. 11-14
• FALK Judit-Atenció personal i prevenció	núm. 46 p. 31-36
• FERRER Isabel-Sentir, escoltar?	núm. 50 p. 10-11
• FLEURY Chantal-La formació permanent dels professionals dels més petits	núm. 48 p. 12-15
• FORNESA Walter-Orientar les orientacions	núm. 50 p. 20-24
• GAIRÍN Joaquim-Actituds democràtiques i civisme	núm. 47 p. 28-29
• GANDINI Lella-Posar els nens al llit	núm. 50 p. 33-36
• GARCÍA RAFI Josep Vicent-Parvularis al País de Gal·les. Esperança de futur d'una llengua	núm. 46 p. 16-18
• GIMENO SORIA Xavier-Es pot estudiar l'esquelet humà al parvulari?	núm. 49 p. 28-30
• GOLDBERGER Joy-Infants hospitalitzats	núm. 51 p. 29-34
• GONZÁLEZ Carme-Anem al museu	núm. 46 p. 28-29
• GONZÁLEZ-AGÀPITO Josep-Catàlegs de material escolar	núm. 46 p. 20-21
• GONZÁLEZ-AGÀPITO Josep-Pestalozzi i l'educació de la primera infància	núm. 47 p. 4-5
• GONZÁLEZ-AGÀPITO Josep-Visita a un parvulari Fröbelià	núm. 48 p. 22-23

• GONZÁLEZ-AGÀPITO Josep-Pauline Kergomard renovadora del parvulari públic francès	núm. 49 p. 26-27
• GONZÁLEZ-AGÀPITO Josep-Dolors Canals. Vers una nova educació infantil	núm. 50 p. 18-19
• GONZÁLEZ-AGÀPITO Josep-L'Escola de Jardineres Educadores del CICF	núm. 51 p. 25-27
• GUIXÀ CAMPRODON Josep-Petits problemes del llenguatge infantil de 0 a 6 anys	núm. 47 p. 34-38
• JUBERT GRUART Joaquim-Konrad Lorenz, l'etòleg que parlava amb les aus i als educadors	núm. 48 p. 30-34
• KHERROUBI Martine-La formació permanent dels professionals dels més petits	núm. 48 p. 12-15
• LOWINGER Kathi-El llibre infantil canadenc	núm. 48 p. 28-29
• MAJEM JORDI Teresa-La llum	núm. 49 p. 11-14
• MAJEM JORDI Teresa-Audició musical. Una experiència al grup de lactants	núm. 50 p. 12-16
• MAJEM JORDI Teresa-La cançó en el grup de lactants	núm. 51 p. 9-14
• MALAGARRIGA ROVIRA Teresa-L'audició musical en conserva i en directe	núm. 46 p. 4-6
• MANUEL Carme-Parvularis al País de Gal·les. Esperança de futur d'una llengua	núm. 46 p. 16-18
• MARTÍN L.-La llum	núm. 49 p. 11-14
• MARTÍNEZ Engràcia-Anem al museu	núm. 46 p. 28-29
• MARTÍNEZ M. Teresa-Es pot estudiar l'esquelet humà al parvulari? ..	núm. 49 p. 28-30
• MASJOAN CODINA Josep M.-Els valors a l'escola dels petits	núm. 46 p. 22-27
• MIRALPEIX JUBANY M. Assumpta-El pa i l'aigua a l'hora de menjar a l'E.B. i al parvulari	núm. 48 p. 36-38
• NOGUÉS CANUDAS Montserrat-El nen que no demana atenció ..	núm. 46 p. 7-9
• OLLÉ ROMEU M.Àngels-Llengua i comunicació no verbal	núm. 48 p. 4-6
• ORSOLINI Margherita-Narració i joc simbòlic	núm. 47 p. 18-24
• PÉREZ OLARTE Pere-El nen epilèptic	núm. 47 p. 31-33
• PERRAMON M.-La llum	núm. 49 p. 11-14
• PUJOL FORN Jordi-«Senyo», què és la tardor?	núm. 50 p. 4-9
• PUJOL PAULÍ Pere-L'edifici escolar actual, pot acollir la calse de tres anys?	núm. 47 p. 26-27
• RAPISARDI Gherardo-El son dels nens i les preocupacions dels pares	núm. 50 p. 37-40
• RENOM Verònica-Una manera de fer ciències a l'escola	núm. 49 p. 22-24
• ROS VILANOVA Roser-A sopar!	núm. 50 p. 42-43
• RUBIO Isidre-Dansa tradicional a l'escola	núm. 48 p. 7-8
• SADURNÍ Assumpta-Anem al museu	núm. 46 p. 28-29
• SALA Rosa-La motivació i el reforç en l'adquisició dels hàbits	núm. 48 p. 17-20
• SANCHO PALACIOS Núria-Una manera de fer ciències a l'escola ..	núm. 49 p. 22-24
• SCHAFFER H. Rudolph-La millor manera d'educar	núm. 51 p. 4-8
• SCOPESI Alda-La qualitat de vida dels infants a l'escola bressol	núm. 49 p. 15-21
• SERRANO LLÀCER Rosa-«Aviat arribaré...»	núm. 51 p. 36-37
• TARDOS Anna-El llenguatge dels gestos en la comunicació precoç ..	núm. 49 p. 37-40
• THÍO DE POL Carme-La relació amb els pares a l'escola bressol ..	núm. 47 p. 14-16
• VALLÈS GENÉ Jordi-Diferents ritmes en l'aprenentatge del nombre. De qui, del nen o de l'adult?	núm. 50 p. 25-27
• ZARAGOZA Rosa-Cançons de bressol de la Mediterrània	núm. 49 p. 35-36

cop d'ull a revistes

Didàctica

DES LA MATERNELLE. UN EXEMPLE DE MISE EN PRATIQUE. «*Cahiers Pédagogiques*», núm. 273, 1989, pp. 15-17.

EL SEMÁFORO COMO CENTRO DE INTERÉS. «*Cuadernos de Pedagogía*», núm. 169, abril 1989.

Educació

CONTEXTO Y PROCESOS COGNITIVOS. LA INTERACCIÓN NIÑO ADULTO. Pilar Lacasa, Pilar Herranz. «*Infancia y Aprendizaje*», núm. 45, 1989, pp. 49-79.

EL CONDICIONAMENT DE ZONES DE JOC PER A INFANTS. Alfredo Larraz. «*Apunts Educació Física*», núm. 13, setembre 1988, pp. 10-18.

ESPÀIS, MATERIALS, EQUIPAMENTS I DESENVOLUPAMENT DE LES CONDUCTES MOTRIUS EN L'INFANT. Luis M. Ruiz Pérez. «*Apunts Educació Física*», núm. 13, setembre 1988, pp. 19-23.

Literatura infantil

LEER ANTES DE LEER. DOSSIER DE LITERATURA INFANTIL. Francesco Tonuci, Angels Missé, Teresa Duran, Roser Ros, Fabricio Caivano. «*Clij*», núm. 5, 1989, pp. 7-34.

Llengua

ADQUISICIÓN Y DESARROLLO DEL LENGUAJE EN PREESCOLAR Y CICLO INICIAL. Juan Cervera. «*Educadores*», núm. 150, abril-juny 1989, pp. 211-238.

EL MANEJO DE LA LENGUA POR EL JUEGO. «*Cuadernos de Pedagogía*», núm. 170, maig 1989.

EL LENGUAJE EN PREESCOLAR. «*Nuestra Escuela*», núm. 5, maig 1989, pp. 25-30.

Política Educativa

EL PLAN DE INFANCIA. «*Cuadernos de Pedagogía*», núm. 170, maig 1989, pp. 57.

Psicopedagogia

DIALOGAR, COMPRENDER, APRENDER. «*Cuadernos de Pedagogía*», núm. 170, maig 1989, pp. 8-11.

EL JOC HEURÍSTIC. Margarida Anglís, Araceli Cucala. «*Guix*», núm. 139, maig 1989, pp. 23-26.

Societat

CENTRES DE PROTECCIÓN I ACOLLIDA: DUES REALITATS COMPATIBLES. Jaume Boqué i Calvet. «*Papers d'Estudi i Formació*», núm. 4, desembre 1988, pp. 121-130.

EL ABUSO CON RESPECTO A LA INFANCIA. Luigi Fadiga. «*Papers d'Estudi i Formació*», núm. 4, desembre 1988, pp. 83-102.

LA FUNCIÓN DE LA JUSTICIA PARA LA PROTECCIÓN DE LA INFANCIA DESDE UNA PERSPECTIVA PRÁCTICA. José Luis Jori Tolosa. «*Papers d'Estudi i Formació*», núm. 4, desembre 1988, pp. 115-120.

REFLEXIONS SOBRE UNA DIALÈCTICA ENTRE LA NOVA LLEI D'ACOLLIMENTS FAMILIARS I ADOPCIONS, I UNA PERSPECTIVA PSICOLÒGICA. Carme Morral i Ferrer. «*Papers d'Estudi i Formació*», núm. 4, desembre 1988, pp. 131-138.

in-fàn-ci-a

educar de 0 a 6 anys

Còrsega, 271
08008 BARCELONA

ci-47

Obsequiar amb una

subscripció a in-fàn-ci-a

Un bon regal de reis
per a tot l'any!

Butlleta de subscripció

Cognoms Nom

Adreça

Codi P. Població Província

Telèfon

Se subscriu a In-fàn-ci-a (6 números) per a l'any 1990: 2.950,— Ptes.

Pagament: per taló adjunt a la Butlleta
Per domiciliació bancària

48-a

Butlletí de domiciliació bancària

Nom i Cognoms

Nom i Cognoms del titular

Banc/Caixa Agència

Població Província

no. compte / llibreta

Senyors: Els agrairé que amb càrrec al meu compte/llibreta atenguin el rebut que anyalment els presentarà «Rosa Sensat» a.a.p.s.a. per al pagament de la meva subscripció a **In-fàn-ci-a**

(firma)

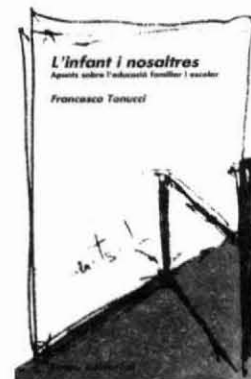

biblioteca

LARBOÇ, E.B. **Festes populars a l'escola bressol** Barcelona. Patronat Municipal de Guarderies Infantils. 1989. (Col. Apunts d'Escola Bressol)

Aquest llibre neix a partir d'unes reflexions de com s'han de treballar les festes populars a l'escola bressol per tal d'arribar amb més coherència als nens i ser, alhora, més fidels amb la tradició. Després d'una anàlisi on queden marcades les finalitats, objectius i vessants de les festes populars en general, i en particular de les festes que es celebren a l'escola (La Castanyada, Tió, Carnestoltes, Pasqua, Sant Jordi, Sant Joan), es descriu detalladament la didàctica i metodologia de la celebració de la Castanyada. Ens trobem davant d'un llibre en el qual es retroba el sentit de les festes populars viscudes dins l'escola.

TONUCCI, F. **L'infant i nosaltres** Vic. Eumo, 1989.

Frato ens presenta una recopilació d'articles, distribuïts en les tres parts que formen el llibre: l'infant i nosaltres, on es tracten temes com l'aprenentatge, la família, l'educació per la pau..., l'infant i l'escola, i l'infant i l'escriptura. Són articles seleccionats sota el criteri de quins són els «nous drets dels infants», quina actitud mostrem davant d'ells i quina és la condició infantil d'avui, incidint sempre en la relació que s'estableix entre infant i adult, tant en l'àmbit familiar com en l'escolar dins la societat actual, i les diferents perspectives d'un i altre.

RCP

Ajuntament de Barcelona

COL·LABORA A MANTENIR NETES LES VORERES.

PREMI

BARCANOVA
A la
Renovació Pedagògica

8.ª Convocatòria, 1990.

Bases del premi

1

Editorial Barcanova, S.A. convoca el Premi Barcanova a la Renovació Pedagògica, destinat a premiar el millor treball teòric, històric, d'assaig o una experiència educativa, sota la perspectiva de la renovació pedagògica.

2

Els treballs concursants han de ser inèdits, escrits en llengua catalana, i d'una extensió no inferior a 100 ni superior a 250 pàgines (DIN A-4) mecanografiades a doble espai.

3

L'import del premi serà de 350.000 pessetes, que es lliuraran en concepte d'avançament de drets d'autor (que són el 10% del preu de venda).

L'autor conservarà la propietat intel·lectual del treball premiat, tot i que la concessió del premi comporta la cessió dels drets de publicació de l'obra premiada a Editorial Barcanova, S.A.

4

Els originals hauran d'anar acompanyats d'una sol·licitud de participació en el premi, en la qual constin el nom, els cognoms i l'adreça de l'autor o autors. També podrà emprar-se un pseudònim, adjuntant un sobre tancat amb les dades sol·licitades, el qual serà obert pel jurat si l'obra resulta premiada.

5

Les obres concursants hauran de presentar-se per duplicat a Editorial Barcanova, S.A. (Plaça Lesseps, 33, entresol, 08023 Barcelona), en un sobre tancat amb la indicació «Per al Premi Barcanova a la Renovació Pedagògica».

6

El termini de presentació de les obres concursants finalitzarà el dia 18 d'abril de 1990.

7

El veredict i l'acte de lliurament del premi es realitzaran dins els seixanta dies següents a partir de la data de termini de presentació de treballs. Oportunament es faran públics la data i el lloc concrets.

8

L'obra premiada serà publicada a la col·lecció Barcanova-Educació. Editorial Barcanova, S.A. es reserva una opció de sis mesos per a l'edició de la resta de les obres presentades.

9

El jurat estarà constituït per cinc persones de reconeguda solvència en l'àmbit cultural i educatiu, les quals estaran assistides per un secretari designat per l'Editorial, amb veu i sense vot.

10

El jurat, si ho considera oportú, podrà declarar desert el premi. Així mateix, el jurat podrà recomanar la publicació de les obres no premiades i que, al seu criteri, mereixen ésser editades.

11

Els concursants accepten aquestes bases pel sol fet de concursar.

12

La resolució de qualsevol incident no previst en les bases o de qualsevol interpretació d'aquestes resta a la discreció del jurat, les decisions del qual seran inapel·lables.